МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІККЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Ера 10 СЕНТЯБРЬ 1959 ш.
№ 73 (2285)
Мах 20 кеп.

Берригача советски мехкара санна, вай республикера къахьегамхой а социалистически яхь а йоаржаяь, ноябре-декабре хургйолча ССКП Центральни Комитета Пленума сийленца накъа баха кийчлуш, керда къахьегама толамаш доахаш ба.

Партийни органий отчеташи хоржамаши

Первични партийни организацешка отчеташи хоржамаши хиннача хана денз цхьа шу даьннад. Цу ханна Коммунистически партени советски халкъеи вахарчухь доккхий хувцамаш хиннад: семилетка Iалаьмате йоккха программа чIоагIъяь йола ССКП исторически XXI съезд хиннай, берригача советски наха чIоагIа дог раьза долаш тIаийца бола технически прогресса соцам баь парте ЦК июньски Пленум хиннай.

Отчетни хана вай республикерча дукхагIа йолча промышленни предприятей, транспорта, колхозий, совхозий партийни организацеша дикка тоабаьб парте юкъереи, организаторскии, массаво-политическии болх, хIаьта болхлой, колхозникий, вай интеллигенце къахьегама йоаггIача тайпара хьалхле а лелаьй. Коммунистий наказаши, цар яь критикеи, тийнна предложенеши дага а йоагIаш партийни бюрошеи, дукхача первични партийни организацей секретарашеи нахацара шоай бувзамаш дикагIа чIоагIдаьд, кхетама болх тоабаьб, тIаийца декхараш кхоачашдара тIехьа лелаеча социалистически яхьа дика хьалхле лелаьй.

Вай мехка дикагIа болча наха дIадоладаь сий дола гIулакх хьал а лаьца коммунистически къахьегама коллектив, ударник яха цIи яккхара тIехьа къовсам лелабе болабелар вай республикерча дукхача промышленни предприятешкара, колхозашкара, совхозашкара коммунисташ, хIаьта цу болама юкъе ээар дуккха бIаьш болхлой. ХIанз доккхий къахьегама толамаш а доахаш балхаш деш коммунистически къахьегама сий дола цIи лелаю коллективаш дукха я вай республике.

Отчетно-харжара собраней решенеш кхоачаш а еш парте боацарий активаца, къонача коммунисташца беш бола болх дика тоабаьб дуккхача парторганизацеша. Царех я «Красный молот» яхача завода, ГАРО яхача завода, Грозненски районерча «Советская Россия» яхача колхоза, Гудермесски локомотивни депо партийни организацеш.

Дика лелабу цу организацеша массаво-политически болх а. Из болх тоабаро торо хилийтар цу предприятешка дикача толамашца производственни заданеш кхоачашъе.

Дуккха а я вай республике коммунистий наказаш; отчетно-хоржама собраней решенеш дага а йоагIаш предприятей, колхозий, совхозий болх тоабара, культура дегIайоалаяра, къахьегамхой вахара-хьал тоадара новкъостал деш йола партийни организацеш.

Цунга хьежжа йолаш я республике партбюро членашеи секретарашеи коммунистий наказаш кхоачаш ца деш отчетно-хоржама собранешка белгалдаь кхоачамбоацараш дIа ца доахаш, коммунисташа тийннача предложенеех пайда ца эцаш йола партийни организацеш а.

Партийни организацеша йоаггIача тайпара цу гIулакха терко ца яр бахьан долаш цхьайолча гIишлош хьальеча предприятеша производственни планаш кхоачашъяц. Царех я «Чечингстрой», «Сельстрой» тресташ. Мела лелабу цу партийни организацеша комсомольцаштеи кагирхоштеи юкъера болх а.

ЦIенхаштгара кхоачамбоацараш да предприятей балха юкъе. КIезига терко ю изобретательствои рационализаторствои шерагIа йоаржаяра, моттигаш нийслу къахьегама дисциплина телхаеш а. Парторганизацеша предприятей боахама гIулакхашта контроль во лелаю.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да партийни бюрои парторганизацей секретараши отчетно-хоржама собране решенешка а хьожаш коммунистий наказаш кхоачашдара йоакхо ца еча кхыча предприятей, колхозий, совхозий, парторганизацей балхаца а.

Хержача партийни органий ха йистеяларца вай республике тахан йоалалу первични партийни организацешка отчетно-харжара собранеш. Уж йистеяьлча хургья городийи районийи партийни конференцеши, районни отчетно-хоржама собранеши.

Республика партийний организаце вахарчухь боккха лоархIам болаш йола из мероприяти дIахьоргья парте XXI съезда, ССКП ЦК июньски Пленума решенеша къахьегамхой политически къахьегамеи хьинар айдарца. ХIанз хьалхашка латта декхар да отчеташи хоржамаши уж решенеш толамца кхоачашъяра коммунисташи, берригa къахьегамхойи оарцагIа а боахаш чакхдахар. Отчетно-хоржама собранеши городийи районийи партийни конференцеши, районий партийни собранеши большевикий хьисапе критикеи самокритикеи йолаш, дIахо партийни демократи йоаржаеш, партийни организацей организаторски болх айбеш, доккхийча толамашца ноябреи-декабреи хургйолча ССКП ЦК-а Пленума накъа баха берригa къахьегамхой тIахьехаш дIаяхьа еза.

Дикача толамашца а политически лакхарча боарме а отчетно-хоржама собранеш чакхъяха вIаштIехьадаргда царга дика кийчо ярга хьежжа.

ЧIоагIа теркам тIабахийта кийчъе еза отчетни доклад. Отчетни доклад — из боккха лоархIам болаш политически документ да. Отчетни хана баьча балха итогаш ювц цу тIа, хIаьта партийни организацешта хьалхашка латта декхараш а белгалдоах. Цхьа секретарь хинна ца Iеш партийни комитета берригa членаш а декхарийла ба отчетни доклад кийчъеча хана хьинаре дакъа а лоацаш новкъостал де, хIаьта партийни организацена хьалхашка шоаш бехктокхаме лархIа а беза цар. Цунца мара вIаштIехьа даргдац долаш дола кхоачамбоацараш боккъонца гуча а доахаш уж дIадахара наькъаш белгал а деш отчетно-харжара собранеши, городийи районийи партийни конференцеши, районни партийни собранеши чакхъяха.

Парте горкомаши райкомаши декхарийла я отчетно-хоржама собранешта кийчо еча хана первични партийни организацешта масса оагIорахьара новкъостал де. ЙоаггIача тайпара кийчо а яь отчеташи хоржамаши чакхдахар берригача коммунистий декхар да. Шеко йоацаш да парте хIара члено цу лоархIамерча гIулакхе хьинаре дакъа а лоацаш, балхаца долаш дола кхоачамбоацараш гуча а доахаш, уж кхоачамбоацараш дIадахараи партийни организацей берригa болх тоабараи пайдане предложенеш цар теларгхилар.

Шера йола план кхоачашъяьй

Гудермесски машиннаькъа № 7 йолча дистанце коллектив доккха толамаш доахаш накъа йода сийлахьбоккхача Октябра 42 шу дизара. Машиннаькъа а, цIеношта а, кхыйолча гIишлошта а ремонт яра шера йола план 7,5 беттеи, хIаьта механизмаштеи оборудованенеи ремонт яра план ворхI беттаи кхоачашъяьй цо.

ЧIоагIа дика леладу коллективо машина наькъаш а. Паччахьалкхенна 67 эзар сом кходаьд цар.

Уж доккха толамаш дахарах енна ССКП Гудермесски РК-а а райисполкома а дIа-юха тела ЦIе байракх укх коллективо лелаю яр 8-гIа бутт ба.

Семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра чIоагIа новкъостал дир тайп-тайпара профессеш болхлоша Iомаяро. Цехащкеи, бригадашкеи дукха ба тайп-тайпара профессеш йолаш бола болхлой. Масала, Бутенко Иван каменщик а, печник а, штукатур а, маляр а ва. МоллагIа болх бе ховш ва механически мастерскера болхло Круглов а.

Укх шера къаьстта дукха рационализаторски предложенеш балха юкъе йоалаяьй цу коллективо. Дика дакъа лоацаш рационализатораш ба Круглов, Бологов, Орлов, кхыбараш а. Шу доладелча денз болхлоша хьабу болх аттагIа хургболаш дукха керда прибораш я яь. Новкъостаха Близнюка, Безродне, Свинухова, гидравлически донкраташта тохкам беш йола «ДГ-5» яха прибор яьй. Хьалха цу тайпара прибораш заводе мара йицар. Иштта дика прибор я нн. Безроднеи Сабировеи яьр.

ЗАЗДРАВНЫЙ.

Тоабеннаб комбината болх

Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерства предприятешта юкъе Веденски райпромкомбинатал тIехьайиса цхьаккха предприяти яцар.

Из промкомбинат тIехьайисар цунна кулгал деш хинна В. Чайкина ший де деззача тайпара доал ца дарахи, хIаьта коллектива юкъе цхьоагIо а дисциплина а ца хиларахи. Цудухьа дIадахача 1958 шера план 79,9 процент мара кхоачашъяьяц.

Из болх техкачул тIехьагIа цу промкомбинате директоралла вахийтав Мударов СаIит. Цо коллективо беш бола болхи, къахьегама дисциплинеи, йоаггIача тайпара лакхъяр бахьан долаш, хIанз из предприяти хьалха латташ я.

Укх дIабахача бархI бетта комбинате дика болх беш хиннача коллективо валови продукци арахецара план 115 процент кхоачашъяьй, цунца август беттара план 100,2 процент а еш.

Промкомбинато арахийцай бахача наха мебель: — 100-нел дукхагIа истол, 250-нел дукхагIа гIанд, цул совгIа этажеркаш, газеташ хьалдетташ йола витринаш, иштта кхыйола продукци.

ХIанз укх сахьате предприятера болхлоша шоашта хьалхашка оттаяь план кхоачашъяь а баьнна, Iана кийчлуш, Р-65 яхача херх хьокхача машинашта, производственни цехашта, наькъашта ремонт еш ба.

Предприятерча коллективо доккхий декхараш тIаийцад: шера йола программа ханал хьалха кхоачашъяь а ца Iеш, ворхI шера план 1964 шера кхоачашъе.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерства болхло.

Морозова группа хьалха латт

№ 1 йолча Грозненски технически училище тайп-тайпара говзал йола къона специалисташ кийчбу: промышленни оборудоване слесараш, электрослесараш, технологически установкай аппаратчикаш. Дешар йисте а даьккха, болх бе предприятешка бахаб къона футеровщикаш, слесараш - сантехникаш, инструментальщикаш.

Шу гаргга ха я 9-чеи 10-чеи группай кагийча наха а мехкараша а контрольно - измерительни приборий механикий говзал Iомаю. Производственни говзал Iомаеча мастера В. М. Морозова хьалхле лелаю группа белгалъяьнна дика дешаш я. Дукха ха йоаццаш из группа контрольно-измерительни приборий мастерскешка практике яхийтар. Дешархоша болх бу кIезига ха йоллашехьа а, предприяте хьалхле лелаераша дика мах бир цар хьегача къин.

Потенциометрашта эшача электромоторашта дика ремонт йир дешар геттара дика дешача Валерий Никитина. Цун хьокхама тIехьа болх мо нометрашта ремонт еш бола дешархой В. Хлопцеви В. Притулои. ТIагIертта болх барца белгалбаьнна ба дешархой Н. Колпикова, Ю. Снежко, А. Ерошкина, кхыбараш а.

Ремонт яь прибораш семилетка фонда юкъе оаха лоаца зIаммига дакъа да, — йоах хургболча производственникаша. — Эггара хьалха даьхача толамаша гIаддуг тхо.

Мастерске коллектива дег тIара баркал оал дешархоша шоашта практически дешар Iомадарах.

Г. ЗАСОРИН,
ВЛКСМ комитета секретарь.

Ше лела башенни кран

МОСКВА. Транспортни строительства Министерства Главстроймеханизаце проектно - конструкторски бюро инженерий коллективо инженера А. Г. Лобова авторски проектах оригинальни машин—КТС-5-10 яха ше лела башенни кран хьаяй. Кран хьаяьй Ржевски механически заводе. Москве юххерча Люблино яхача городе цхьан стройке болх беш я из хIанз.

Из тайпа механизм дунен тIа эггара хьалха хьаяьй. Керда кран толашагIа хилар латт кран дIакхувлаш йола дакъа машин рельсех биллача новкъара лаьттан новкъа йоаккхаш а, лаьттан новкъара рельсех баьча новкъа йоаккхаш а, хIаьта иштта транспорта тIа юллаш а вIашагIъяккха езаш ца хиларах. Машин дIакхувла дакъа латт шишша чархах латтача балансирни йиъ тележках. Царех шиъ приводной я. Кран лаьтта гIолла лелаш цун тележкаш тIеханахьа рельсаш а ехка, шин коробка хьисапе металлах даьча бIоагIий лыжаш тIа латт. Стационарни новкъара лыжаш тIа йоалаш а лыжаш тIара стационарни новкъа йоалаш а чехкеи хало йоацаши кийчъе йиш я из. Кран дIа-юха хьовзаеш йолча платформа юккъе кран хьалъайе оттаяьча механизмо кран хьовзаеш йолча механизма новкъосталца еззача оагIорахьа дIа-юха хьовзаю кран.

20 минута чухь йолалургйолаш кран кийчъе йиш хулийт цун конструкце, хIаьта транспорта тIа юллаш цхьан-шин болхлочо 3 сахьата къахьега мара дезац. ХIанз йола башенни кранаш иштта кийчъеча 8-10 дийнахьа 6-8 сагах латтача бригадо къахьега деза. Кран лелаеш мел ду балхаш дистанционни да. Уж кхоачашду дIа-юха яккха йиш йолча кнопашни пульта тIара е крана лохехьа а лакхехьа а йолча кабинкашка чу оттаяьча пультай новкъосталца.

Крана керттера технически гIулакхаш яраш да: мухь хьалъайбара низ (стрела тIарча мухь хьалъайбеш йола каретка латтарга хьежжа) пхе тоннагара итт тоннага кхаччалца ба, мухь хьалъайбе йиш я 23 метрга кхаччалца лакха, мухь хьалъайбу цхьан минута 15 метр лакха, рельсаш тIа гIолла йодаш минута 30 метри рельсаш йоацача новкъа йодаш 1 сахьата 40 метри никъ бу. Крана рельсех баь никъ 4,5 метр ба. Берригa а 64,4 киловатт низ бола массехк мотор ба крана тIа. Бетонни балласт а тIехьа лаьрхIача 70 тонн еза я машин.

Сурта тIа: Москве юххерча Люблино яхача стройплощадке КТС-5-10 яха башенни кран.

А. Сергеева-Васильева сурт.
ТАСС фотохроника.

Болх дика вIаштIехьбаккхаро толамаш доахийт

Вай республикерча цхьаболча машин-наькъа линейни станцейи ялат дIайдеча пунктайи болхлоша август беттара план тIехкхоачашъяьй.

Керда ялат дIаккхахьа дика вIаштIехьдоал Гудермесерча болхлой. Цар ялат дIадахьийтара план кхоачашъярал совгIа, ялат тIадотташ йола вагонаш махулла кIезигагIа лоаттае гIерташ къахьег. Ялаташ дIайдеш йола пункташ дика тоаяь хиларо торо хулийт из болх латтIа вIаштIехьбаккха. Укхаза деррига балхаш механизаци яь да. Дика болх беш я транспортераш, ялаташ тIадувтта машинаш, бункерни таразаш. Железнодорожникаша хадданза, хан-ханнахьа яьсса вагонаш а лоаттаю, етта яьннараш дIа а кхувл.

Червленнии Наурскии яхача станцей коллективаша 200 совгIа процент кхоачашъяьй ялаташ дIадахьийтара планаш.

Укх сентябрь бетта а дика лелабу машиннаькъа болхлоша керда ялат дIаккхахьийтара болх. Сийлахь-боккхача Октябра 42 шу дизара сийна лаьца яхь кхоачаш а еш сентябрьски план ханал хьалха кхоачашъе лаьрхIад машиннаькъа болхлошеи ялат дIайдеча пунктай болхлошеи.

ХьажкIаш чуэца болабеннаб

Дика хьийкъай Шелковской районерча Ленина цIерахча колхозера гибридни хьажкIаш. Уж тайпа хьажкIаш 80 гектара тIа дIайийнаяр укх шера колхозо. Колхоза правлене комсомольско-кагирхой шин звенога лелае дIаелар уж.

Кальченко Лидаси, Хайбулина Нажаваси кулгалдеча цу шин звеноцарча болхлоша бIаьсти а аьхки а цхьан дийнахьа мело ца еш дика гIулакх дир шоаш лелаеча хьажкIашта. Цудухьа дика хьийкъай цар хьажкIаш.

ХIанз сихбенна хьажкIаш чуэцаш я уж ши звено. Цар хIанзале а 30 гектара тIара гибридни хьажкIаш чуийцай. Чуийца хьажкIаш йокъаеш а паччахьалкхенна дIаяла къоастаеш а латт.

Ноябреи-декабреи хургйолча ССКП ЦК Пленума сийна социалистически яхье а баьнна лоацчача хана хьажкIаш чуэца аьнна дош деннад звеноштарча болхлоша.

В. БЕКАЕВ.

Доаханна Iа даккха кийчо яьй

Дика кийчо ю доахан Iангара дахара Саясановски районерча Орджоникидзе цIерахча колхозе. Укхаза 300 гектар гаргга йол хьекхай, 115 тонн йол аргIаш даь дIа а оттаяьй, 400 тонн силос лаьттагIа а еллай.

Доакъар кийчдеча къаьстта дика балхаш деш белгалбаьннаб мангалхой Джабраилов, Хамсуркаев. Цу балха дика дакъа лоац Орзамиевас, Магомадовас, иштта кхыболча кхалнаха а.

* * *

Доахана Iа даккха дIайхача кхийшца а дикача доакъарашца а кийчо яра балхаш дика лел Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза шурий - товарни ферме.

Фермашта юххе лаьттагIа елла 4 эзар тонн силос я, дика тоа а даь кийчдаь латташ кхийш а да.

Цу балха дика дакъа лоац С. Кирина, П. Леонидова, иштта кхыболча хьайбаш леладераша а.

Дика къахьегама совгIаташ

ЧIоагIа хьинаре къахьег укх деношка Грозненски районерча «Аргун яхача колхозерча коммуниста Хатаев Каташа кулгалдеча № 4 йолча баьца дааpаш леладеча бригадо. Цу коллективо баьца дааpаш дика хьувкъадара а, уж чуэцара а, паччахьалкхенга дохкара а йолча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай. Сентябрь бетта хьалхарча деношка 200 тонн гаргга дика помидораш ехкай бригадо паччахьалкхенга.

Бригаде къаьстта дика къахьегаш я звеньевая Изринова, фургона тIа болх беш вола Арсемиков, кхыбараш а. Кховзткъа шу даьнна вола колхозник Ибрагимов Ирез ший дикача балхаца бригаде а ерригача колхозе а сий деш ва. Цунна совгIата колхоза правлене Кисловодске курорте ваха путевка еннай.

Шоай дикача къахьегамца ноябреи-декабреи хургйолча ССКП ЦК Пленума совгIаташ кийчду баьца дааpаш леладераша.

Говза специалисташ кхебелга — лоархIамера гIулакх

Коммунистически партеи Советски правительствои хадданза йоакхо ярах доккхийча толамашца дIахьош латт ССКП XXI съездо оттаяь дунен тIа эггара дикагIа йола коммунистически общество хьалъяра программа кхоачашъелга.

Уж сийлахь-доккхий гIулакхаш кхоачашдара боккха лоархIам болаш да дешара болх эргабаккхар, школай вахарцара бувзам дика вIаштIехьабаккхар.

Тха, Грозерча вагонни отдела производстве а ба токарал Iомадеш кагирхой. Дукха ха йоаццаш со волча токара говзал Iомае хьожайир № 2 йолча интернате 10-ча классе деша яьгIа Пузикова Люба. Цул тIехьагIа Любай йиша Лена а ера говзал Iомае. Сайранарча школе деша а хайша, говзал Iомаеш дика болх беш ба хIанз йижарий. Станока тIа ше болх а беш, болташ, шайбаш, заклепкаш, иштта кхыйола оатхалаш хьаеш я Люба.

Боккха пайда эц тха производстве балха говзал Iомае ухача дешархоша а.

1-ча сентябре железнодорожни 11 шерарча школа завуча 9-ча классера дешархой боалабир тха производстве балхацара хIамаш Iомаде. Мастера Чиркова дика хьехам а баь дIабахийтар дешархой.

Дукха ха йоаццаш токара говзал Iомае аьнна цхьаькха а йоI яйтай со волча. Се болх бе волавеннача хана денз из итлагIа саг Iомаву аз.

МИСЕРХАНОВ,
7-гIа разряд йола Грознера вагонни отдела токарь.

Механизатора толамаш

ССКП ЦК-а июньски Пленума сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, гурахьа ялаташ дIадера доккха толамаш доахаш ба Каргалински района Менжински цIерах йолча колхоза колхозникаш.

Гурахьа дIадувча ялаташта шоай ханнахьа лаьтта а аьха, култиваци а еш тоадаьча 500 гектар лаьттан тIа кIа дIаде болабеннаб колхоза механизатораш. 8-гIа сентябрь тIакхоачаш 130 гектара лаьтта тIа кIа дIадийнад цар.

Шоаш ца кхобеш дика болх бу трактористаша Лютов Михаила, Суханкин Ивана, сеяльщика Пичугин Михаила. Сменах 14 гектар йолча хIаране 16—17 гектар ялат дIадув. Цул совгIа дIадувш дола ялат агротехнически ерригa ханаш лоархIаш а агротехнически бокъонаш ца толхаеш а дув.

ХIанз механизатораш кхыдола ялаташ дIадувш а лаьтта кийчдеш а ба.

Механизатораша гуйрийна ялаташ дIаде тIаийца деррига балхаш чакхдоахаш латт.

В. МАТИЕВ.

Деккхараш тIеххоачашду

Укх шера хIара бетта мехкдаьтта даккхара план тIеххоачашъеш хьайоагIа «Старогрознефта» треста 3-гIча промысла № 2 йола участок.

— Январь бетта план 100 процент кхоачашъярца дIадоладир оаха ер шу, — йоах участка начальника Серокуров Николай. — Уж хьокхамаш лох а ца долийташ дIахо болх тоалургбола гIулакхаш деш хьадоагIа тхо укх бархI бетта. Цудухьа хIара бетта тIеххоачашъю тха участко план, хIаьта тIехьарча август бетта 103,4 процент план кхоачашъе карагIдаьннад тхона.

Цох тарра дика да участка кхы дола балха хьокхамаш а. Масала, тIеххоачашъяьй 8 бетта плана тIа а декхараш тIа а лерхIаш хинна скважинашка ца соцаш болх байтара коэффицент, къахьегама овсарал 106,1 процент я, мехкдаьттага дIабода мах 7,5 процент лохбаьб.

Уж хьокхамаш даха участка коллектива карагIдаьннад чIоагIа барт тайна хьинаре цо болх бар бахьан долаш. Къаьстта холу участке мехкдаьтта доаккхачеи скважинашта лаьттан кIалхара ремонт ечеи операторашта юкъера барт - цхьоагIо. Операторша скважинай лаьттан тIара оборудовани массаза а дика лелаю. Массехк ди хьалха участкашка скважинай оборудовани мишта лелаю хьожаш промысла комсомольски организаце яьча рейдо цу гIулакха массарел дикагIа лаьрхIар 2-гIа участок.

Оборудовани дика лелаеш хилча лаьттан кIалхара ремонт еча операторий вIаштIехьадоал сихагIа а дикагIа а шоай болх бе. Цунна тешал ду участке скважинашта лаьттан кIалхара ремонт яра 8 бетта йола нормаш 148,1 процент кхоачашъяь хиларо. Къаьстта дика хьокхамаш да коммунистически къахьегама смена, аьнна цIи тиллийта къовсам лоаттабеча Сухоплешенко Петра смена. Кхаь сагах латтача цу зIамигача коллективо 8 бетта план 155 процент кхоачашъяьй, тIаийцача декхараш тIа 135 процент лерхIача мегте. Шоаш тIаийца декхараш кхоачашду Грошев Степана смена а. Цу сменаша массаза а нормаш дуккха а тIеххоачашъярал совгIа ремонта балхаш а чIоагIа дика ду.

Из бахьан долаш вIаштIехьадоал участка скважинашка болх байтара коэффициент тIеххоачашъе, оттаьча планал тIех мехкдаьтта даккха.

Къаьстта дика болх беш участке а промысле а бовзаш ба мехкдаьтта доаккхаш бола операторaш Оськин Виктор, Платонов Николай, Кива Иван, Тулышева Надежда, участка партгруппорг вола нов. Самойлов коммунистически къахьегама ударник хила къовсам лоаттабеш йола Дубинина Вера. Цар шоай балхаца шоай гIулакхашца хьокхам тел участка ерригача коллектива.

Семилетка хьалхарча шера планал тIех 300 тонн мехкдаьтта даккха, аьнна да участка нефтяникаша тIаийца декхараш. 8 бетта планал тIех 466 тонн мехкдаьтта деннад коллективо. Даьхенна мамогга дукхагIа Нохч-ГIалгIай лаьтта беркат дIадалара шоай низ ца кхобеш къахьег нефтяникаша. Укх бетта хIара денна 105 процентал лохехьа йоацаш план кхоачашъю участко.

А. БОКОВ.

Коксовикий толам

Ханал хьалха семилетка заданеш кхоачашъяра тIехьа кхы а шерагIа социалистически яхь йоаржаеш ба Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода технологаш. ХIара денна лакхлуш латт мехкдаьтта сийрда продукташ, кокс, парафин, битум, индустриальни даьтташ доахилга.

ХIанз программа тIехкхоачаш ца еш коллектив яц предприяте, яхаш дувц производственно-технически отдела начальника нов. Смыкова.

Къаьстта дика къахьегаш я пхелагIча цеха коллектив. Товарни продукци арахецара бархI бетта йола программа 106,1 процент кхоачаш а яь планал совгIа дуккха электродни кокс еннай технологаша Даьхенна.

Из тха семилетка фонда бола толам ба, — йоах доккхал а деш коксовикаша.

Сентябра бетта хьалхарча деношка массехк коксови кубаш ремонта соцаьяр. Оборудовани ханал хьалха а дика а тоае лаьрхIадар цеха болхлоша. Дика къахьийгар цига слесараша, технологаша, коксоразгрузчикаша. Ремонт ханал хьалха йистеяьккхай, кубаш хIанз юха а болх бе йолаеннай.

— Коксовикаш тIехьабусаргболаш бац! — йоахар цеха начальника нов. Храпоненко.—ХIара технологически смена дукхагIа продукци яла, из дикагIа хилийта гIерташ къахьегаш я. Дика болх бу тха хьалха латтараша—оператораша коммуниста нов. Ташаева, горсовета депутата нов. Хрущева, нн. Горбатова Солдатова иштта кхыбараша.

Академика А. Н. Несмеянова Ленина орден хьожаярах дола
СССР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

СССР Iилмай Академе президент вола нов. Несмеянов А. Н. ваь кховзткъа шу даларца дийзза, Iилма дегIадоаладара даькъе цо башха дика гIулакхаш даь хилар белгал а доаккхаш нов. Несмеянов Александр Николаевича Ленина орден хьожайойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. ВОРОШИЛОВ

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ

8 сентябрь, 1959 ш.
Москва, Кремль.

Партийни вахар

Iилма-атеистически пропаганда боарам лакхбе

Коммунизм хьалъеш латтача хьалах боккха лоархIам болаш да коммунистически кхетам а болаш къахьегамхой кхетабелга. Коммунистически парте хьалхленца вай мехка хадданза къовсам лелабу наьха кхетам чу капитализмах юхедисача воча гIулакхашта духьала.

Эггара дукхагIа наьха кхетам чу юхедусаш дарех, эггара дукхагIа зе доалаш дарех лархIа дезаш да дынах юхедисараш. Цар новкъарло ю вай мехка бокъонца бола коммунистически кхетам бола, коммунизм хьалъяра тIехьа кIаьд ца луш къахьегаргдолаш бола нах хьалкхебара.

Вай парте Центральни Комитето масса хана а белгалдоах дынах юхедиса во гIулакхаш доахкача наха духьала лелабеча къовсама наькъаш, наха юкъе Iилма-атеистически пропаганда лелаяра балха юкъе дола гIалаташ сихагIа дIадахара наькъаш.

Уж ССКП ЦК указанеш кхоачаш а еш Грозненски района партийни организацешеи культурно - просветительни учрежденешеи Iилма-атеистически пропаганда боарам шербара тIехьа цхьадола балхаш даьд.

ТIехьарча хана дына духьал болча лекторий 2 семинар яьй, юрташкарча лекторски группашка Iилма-атеистически пропаганда отделенеш вIашагIъехкай. Районерча дукхагIа йолча клубашкеи библиотекашкеи дына духьалара кабинеташ я. «Iилмеи дыи», «Лаьттан тIа вахар дегIадар», «Мичара хьаваьннав саг» иштта кхыйолча а дына духьаларча темаех выставкаши мантажаши хул.

Укх шера дIабахача ворхI бетта Iалама-Iилмаи Iилма-атеистическии темаех 400-нел совгIа лекци йийшай районе.

Первомайски яхача станице дика вIашагIъелла я Iилма-атеистически пропаганда. Цига лекторски группе 20 лектор ва, царех 7 Iилма-атеистически пропаганда лелаеш ва. Царца ба хьехархой, агрономаш, лораш, иштта кхыбараш а.

Iилма - атеистически пропаганда дикагIа нах дIакхетаргболча формаех лелаю цига. Дукха ха йоаццаш хьехархочо нов. Врублевская хьайбаш леладерашта йийшар «Советски Iилмо ха хувцалургхиларах мишта харц бу церковникаш» яхача темах лекци. Иштта кхыйолча темаех, масала, «Ди тохари тIоа сагари», «Мишта хул морхаш», «Погодеи из хувцаялари», иштта йола лекцеш а еш лектораща клубашкеи, фермашкеи, кхашкарча бригадашкеи.

ЧIоагIа сакъердам хул колхозникашта Iаламе хулача цхьадолча хувцамех, явленеех йола лекцеш ешаш хилча. Уж я Малхи Бути лацарахи, лаьтта агарахи, кометехи, метеоритаехи йола темаш. Цу темаех 10 лекци кийчъяьй лекторски группо.

Дукха ха йоаццаш лектора Шагаева «Сигалара тамашийна явленеш» яхача темах беседа йир. Цо дийцар цу явленеях дыно лерхIар харц хиларах а, тIехьарча хана астрономически Iилмо даьхача толамех а, говзалца хьаяьча лаьттан спутникех а, космически ракетех а.

Парте райкомои первични партийни организацешеи Iалама-Iилмани дына духьаларчеи темаех лекцеш ешаргйола нохчехи гIалгIаехи бола лектораш - общественникаш хьалкхебаьб. Районе дика бовзаш ба лектораш-общественникаш нн. Р. Эскиев, О. Удаев, В. Газиев, А. Ярычев, Р. Дадаева, А. Бисултанов, иштта кхыбараш а.

Нов. Эскиев Кен-Юртарча школа директор ва. Цо бахача наха юкъе ешача лекцешца дукха хул Iалама-Iилмаи дына духьаларчеи дешаех йола лекцеш.

ТIехьарча хана дикка дикагIа лелаю тха районе Iилма-атеистически пропаганда, хIаьта лекцейи, докладайи, беседайи тематика йоккхагIа а я. Дика бовзаш а лекцеш дика ешаш а лектораш дукха ба тха районе. Царех ба нн. А. Колодий, В. Евдокимов, У. Терлоев, И. Астанини кх. б.

Дукха кхоачамбоацараш а да тха Iаламеи Iилма-атеистическии темаех лекцеш ешара балха юкъе. Эггара хьалха белгалде дезаш да медицинскии, юрта боахамеи темаех ешача лекцешца дына духьаларча дешаех кIезига дувцаш хилар.

ЦIенхаштта кхоачамбоацар лархIа деза лекцешка ладувгIараштa юкъе, дукхагIа долча даькъе уж лекцеш ца йийшача а кхоачамболаш бола нах мара ца хилар, хIаьта дына гIулакхех дукхагIа тешаш бараш кIезига а хул лекцешка ладувгIаш.

Дукха ха йоаццаш ССКП райкома бюро дийцар «Аргун» яхача колхозе Iилма-атеистически пропаганда лелаяра болх мела лелаш хилар. Цу балха юкъера цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадаха аьнна колхоза партийни бюрона указани а елар райкома бюрос.

ХIанз, шерра коммунизм хьалъеш советски халкъ доаллача хана, къаьстта дукхагIа терко тIаяхийта лелабе беза къахьегамхой коммунистически кхетамца кхебара болх.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
ССКП Грозненски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

Хьалхашка латтача декхарашца ювзаенна лекционни пропаганда

Вай партени правительстваи решенеш бахача наха дIайовзийтара тIехьа боккха болх лелабу город МагIалбикерча политическии Iилмани дешар дIадоаржадара общества лектораша. 93 член юкъе волаш йолча тха лекторски коллективо укх шера предприятейи, колхозийи, совхозийи болхлошта политическии Iилмани темаех 617 лекци йийшай.

Тха общества вIашагIъелла 4 секци я. Царех я 30 саг чувоагIаш йола общественно - политически секци. Укх шера цу секце членаша 400 гаргга лекци йийшай. Хьинаре дакъа лоац секце балхаца общества членаша нн. С. Плиева, А. Картоева, Цагараева, Н. Крестьяникова, Сотникова, М. Бузуркиева иштта кхыбараша а. Къаьстта дукха лекцеш еш цу секце члена, адвоката Л. П. Доценко. Укх шера 17 лекци йийшай цо, цул совгIа юридически темаех докладаши, беседаши а яьй.

Секцен кулгалхочо нов. Воронкина каст-каста лектораш вIашагI а беттащ лекцей текстащ ювцийт. Цунах боккха пайда боал лектораштa.

Иштта дика вIашагIбелла дIахьушйй болх Iилма дешара пропагандеча промышленно-экономически секце а.

Дика лелац Iилма - атеистически секце болх. Духхьал секце кулгалхочо нов. Винокуровеи, лектора Картоевеи мара дына духьаларча темаех лекцеш ешаш нагахьа член вац цу секце, хIаьта цхьаболча членаша укх шера цхьаккха лекци а йийшаяц.

Иштта во болх бу юртбоахама секце а (цун кулгалхо нов. Б. Коригов) нагахьа санна цу секце членаша С. Яндиеваи, Я. Гуноевеи «Ингушски» совхоза болхлошта наг-нагахьа лекцеш еше а, кхыболча членаша, масала, нн. Хамчиевеи, Энгиноевеи, иштта кхыбарашеи вIалла еша а ешац цу темаех лекцеш.

Совхозе хьалха латтарий опыт дIайоаржаяра беш болх бац цу секце.

Лекционни пропаганда доккха кхоачамбоацар лархIа дезаш да лекцеш практикаца ювзаенна ешаш ца хилар. Духхьал шоллагIча промысла промышленни группа лекторашкара дIайиккхача ССКП ЦК июньски Пленума материалаш ювцаш лекцеш ешар гIулакх чIоагIа во лел районе.

Уж деррига кхоачамбоацараш лекционни пропаганда юкъе хилар бахьан да, дукхагIа долча даькъе секцей кулгалхоша а общества правлене а доаггIача тайпара кулгалдеш ца хилар.

М. БЕЛЯЕВ,
город МагIалбикерча Iилманни политическии дешар доаржадара общества правлене бехктокхаме секретарь.

№ 17 йола „Агитатора блокнот“

Арадаьннад № 17 йола ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот».

«Беседашта йола материалаш» яхача рубрика кIал кепатеха я ВЛКСМ обкома секретара Панюкова «Болхлой класса сий долча традицешца кхетабе кагирхой» яхача темах язъяь статья. Иштта кепатеха я цига Нохч-ГIалгIай педагогически института вокккхагIа волча хьехархочо инженера-механика Мжельске язъяь «МалагIа машинаш кхоачаргья семилетке юртбоахама къахьегамхошка» яхача статья а.

Агитационни балха опытах блокнота тIа кепатеха я ССКП Наурски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Федорова «Наха юкъе беш бола политически болх тоабу оаха» яха статья.

Семилетке хьалха латтараш яхача разделе «Токарь Михаил Пустынников» яхача нов. Викторова язъяьча корреспонденце тIа лувц Нохч-ГIалгIай совнархоза автотракторноремонтни завода дикагIа волча токарах-рационализаторах.

«Социалистически вежарлен мехкашка» яхача рубрика кIал болгарски кепайоазон материалех «Болгарерча культурни революце толамех» яха статья я кепатеха.

«Агитатора блокнота» аргIан йола номер тикашка йохкаш я.

Пленума решенеш кхоачашъеш

Халкъа боахама деррига доакъошка керда техника балха юкъе йоалаяра, производства процессашта механизаци автоматизации яра йоккха программа оттаяьй ССКП ЦК-а июньски Пленумо.

Из программа кхоачашъеш хьинаре къахьегащ ба Нохч-ГIалгIай совнархоза болхлой. Совнархоза предприятешкеи организацешкеи керда техника балха юкъейоалаяраи, производства процессашта автоматизаци яраи, рационализаторийи изобретателийи болх тоабараи укх шера дукха гIулакхаш даьд. Мехкдаьтта доаккхачеи газеи промышленноста управлене а бурув тохача а 1959 шера дIабахача 7 бетта «МСП-2» яхача приспособленей 17 комплект балха юкъейоалаяьй шера йолча плана тIа 10 комплект лерхIача метте, спуско-подъемни операцешта механизаци яра ах шера планах 7 комплексни комплект балха юкъейоалае езача 12 комплект йоалаяьй, тIехкхоачашъяьй кагий диаметраш йолча остащца бурув тохара план а. Мехкдаьтта промыслашка гIумара пробкаш цIенъеш гидроциклон йолча гидробурий 9 комплект балха юкъейоалаяьй, тIехкхоачашъяьй мехкдаьтта тIоанашта гидравлически разрыв яра план.

ГрозНИИ Iилма болхлоша 70 градусагара 130 градусага кхаччалца йолча температурах тампонажни хьисапе бусаргболча шлака маркхала рецептура а из хьаяра метод а оттаяьй. Иштта газотурбинни доагама керда тайпа хьадара рецептура а оттаяьй тохкама лаьрхIа хьалхара парти ара а хийцай. Дика кхоачашдеш латт углеводородаш яхара балхаш а. Уж балхаш шоашка дукха рузкъа дIа ца дохийташ ду.

«Красный молот» яхача машинаш еча заводо тохкама лаьрхIа мехкдаьтта тIоанашта гидравлически разрыв еча хана гIумарах маркхал беш йола агрегат хьаяьй. Цун балха овсарал сахьата 100 тонн я. Кхачан промышленноста управлене машадаьтта даккхара производстве поточни лини йиллай. Цул совгIа 1959 шера боккхача маьхе йола дукха изобретенеши керда технологически процессаши балха юкъейоалаергья.

Доккха дакъа лоац предприятей болх тоабеча а цар технически боарам лакхбеча а производства новаторашеи рационализаторашеи. В. И. Ленина изобретенех дола хьалхара декрет арадалара 40 шу дизара сийна 1959 шера хьалхарча ах шера совнархоза предприятешкеи организацешкеи хинна смотр-конкурс бахьан долаш дика толамаш даха карагI а даьннад керттера хьокхамаш лакх а деннад. 1959 шера 6 бетта совнархозе гIолла 6502 рационализаторски предложени еннай. Уж 1958 шера 6 бетта еннарел 12 процент дукхагIа я. Цу предложенеех къоабал яь а балха юкъейихьа а 4256 предложени я. Рационализатораш 4162 сагага дIакхаьчаб. Цар предложенеша 17294 эзар сом пайда лу. Смотр-конкурс йолча хана нефтепереработчикаша шера 6435 эзар сома пайда лургболаш йола 1795 предложени балха юкъейоалаяьй.

Уж толамаш даха карагIдаьннад совнархоза дукхкача предприятешка производства новаторащца организационно - массови болх тоабар бахьан долаш, из тоабаро болхлой творчески уйла дегIайоалаяр, семилетка новаторски фонд вIашагIйолла предприятеша тIаийца декхараш кхоачашдара новкъостал дар бахьан долаш. Цу предприятеех лархIа еза «Красный молот» яха завод, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод, Грозненски орден лелаю мехкдаьтта чакхдоаха завод, Нефтемаслозавод, «Октябрьскии», «Сунженскии» нефтепромыслови управленеш, № 2, № 9 йола строительно-монтажни управленеш, иштта кхыйола предприятеш а.

«Красный молот» яхача заводе ер шу долалуш «рационализаце дикагIа йола цех», аьнна цIи яккхар духьа коллективашта юкъе социалистически яхь вIашагIъеллаяр. Февраль бетта специальни комисси хьалхагIа, 1953 шера денз, мога ца яьча предложенешка хьежар. Из бахьан долаш царех цхьайола предложенеш балха юкъейоалайир. Укх шера техническии, экономическии, производственнии темашта хетаяь 56 лекцеш, беседаш, докладаш хиннай заводе, 26 технически фильм хьекхад «керда техника» яха 3 стенд яьй. Цу стендаш тIа йовзийтар заводе дикагIа йола опыташ, пайданегIа йола рационализаторски предложенеш. Цул совгIа Грозне предприятешка 5 экскурси а яьй. Цига дакъа лоацаш 111 саг вар. Иштта «Производственни процессашта автоматизации механизации яр» яхача темах 3 технически конференци хиннай заводе. Шерра беш болча организационно-массови балхо а ВОИР первични организаце деча новкъостало а торо хилийтар заводага дуккхача шерашка рационализацеи изобретательстваи болх хадданза тоабе.

Рационализацеи изобретательстваи балха дика толамаш дахар бахьан долаш совнархоза изобретательстваи рационализацеи бюро решенех хIараненa 7 эзар сом долаш хьалхара ши совгIат деннад «Красный молот» яхача заводаи, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводаи. ШоллагIа совгIаташ «Октябрьскии», «Сунженскии» нефтепромыслови управленешта, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, совнархоза гIишлойи гIишлой материалаш хьаечеи управлене № 9 йолча строительно-монтажни управленена деннад. Пхе предприятена кхоалагIа дола совгIаташи 14 предприятена хIаранена 2 эзар сом долаш совгIаташи деннад. Предприятей кулгалхой декхарийла ба дикагIа болча рационализаторештеи иштта рационализаторски предложенеш балха юкъе яхьара дика новкъостал даьча болхлоштеи цу ахчах совгIашта дала.

Предприятешка изобретательства болх дика вIашагIболларах къаьстта дола совгIаташ дала оттадаьд «Красный молот» яхача завода керттерча инженера нов. Е. П. Ларионоваи, тарно-мебельни комбината рационализацеи изобретательстваи инженера Н. Ф. Ларинаи, иштта кхычарнеи.

Цхьабакъда, цу предприятеша иштта дика балхаш дарах тарра во хьокхамаш да цхьайолча предприятей. Къаьстта во лел рационализаторски болх № 3 йолча строительно-монтажни управлене. Укхаза 1338 болхлочох 8 рационализатор мара вац, рационализаторски предложенеша бенна пайда 58 эзар сом мара бац. Во лел балхаш мясокомбинатеи молкомбинатеи а. 1959 шера рационализацеи изобретательстваи балха во хьокхамаш да совнархоза кхачан промышленноста управленеи, хьунеи, хьунах хIамаш ечеи промышленноста Управленеи. Цул совгIа доккхий кхоачамбоацараш да производстве керда техникеи дикагIа йола технологии балха юкъейоалаяра гIулакхаца а.

Совнархоза мехкдаьтта чакхдоахачеи химическии промышленноста Управлене чуйоагIача предприятешка кердача техника объекташ хьалъе оттаяь ханаш тIехйовлийтай. Мехкдаьтта доаккхачеи газеи промышленносте ГрозНИИ Iилма-тохкамеи опытни балхех бизза пайда эцац, и. кх. дI.

Уж деррига кхоачамбоацараш дIадахара де деза гIулакхаш деш а ССКП ЦК июньски Пленумо дIахо производственни процессашта механизации автоматизации яра, производстве керда техника балха юкъейоалаяра хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш а хьинаре къахьегаш а ба совнархоза а цунна чуйоагIача предприятей а болхлой.

Р. МАЛЬСАГОВА,
Нохч - ГIалгIай совнархоза производственно-технически отдела инженер.

Пенсионераша яхь кхоачашъяьй

Совнархозеи облсовпрофои «Старогрознефта» управлене къаьнача, дуккхача хана хьаьнал болх а баь, пенсе боалача нефтяникий группа «РСФСР социалистически яхьа отличник». яха значокаш еннай.

Из доккха совгIат деннад скважина лаьтта кIалхарча ремонта мастера Маркинтантов Иван Федоровича, промысла заведующена Плетнев Александр Ивановича, скважина лаьтта кIалхарча ремонта мастера Солнышкин Семен Константиновича.

СовгIаташ даларал совгIа приказаца баркал а кхайкадаьд къахьегама сийле яьккхача нефтяникашта.

М. ЕРЕМЕНКО,
пенсионер.

Дика къахьег яхье баьннараша

Хьинаре къахьег Первомайски районерча 9 мая цIерахча артела болхлоша. Август бетта план 118 процент кхоачашъяьй укхаза. Дика болх бу цу артела № 1 йолча барзкъаш тегача цеха болхлоша. Цеха заведующе Р. Цороевас 150 проценти, цеха мастераша Д. Хашиеваси Д. Татиеваси хIаране 140 проценти кхоачашъяьй шоай балха заданеш. Дика хьокхамаш да Мужечарча № 2 йолча швейни цеха болхлой а. Цеха заведующе Балаева Любас 150-160 процент кхоачашъю план. Цул дукха тIехьа ца бусаш къахьег мастераша Гандарова Розаси, Долакова Iайнаси.

Иштта дика къахьег Галашкински лесопункте хьуна херх хьокхача болхлоша Чаниев Даудеи, Точиев Iалауддинеи, Дзабаров Iадрахьманеи, Гайтукиев Уматгиреи.

9-гIча мая цIерахча артелеи лесопунктеи болхлошца социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьегаш ба Первомайски лесоучасткера нов. Газалова кулгалдеча комплексни бригадера болхлой. Лесоучастка крановщикаша нов. Дащенко, Грибанова, Ляндина август бетта план 150 процент кхоачашъяъй, 140 процент план кхоачашъяьй электропильщика Газалова Николайс. Дика балхаш ду тракториста И. Долиева, шофераша Г. Палинске, С. Слесарева, М. Орцханова, Н. Кациева. Лесоучастко август бетта план 160 процент кхоачашъяьй.

Иштта къахьег шоайла социалистически яхье яьннача коллективаша.

А. ПЛИЕВ.

Хьехархо — лектор-общественник

Первомайски района Ленина цIерахча колхозе болх беш мел болча колхозникаша а чIоаггIа сий деш ва цига вахаш вола Хашиев Тайсум. Цу юрта юххьерча школе бераштa хьехаш ва из. Хьехарал совгIа из бIарзаго йиш я шурий-товарни ферме балха боахкача дояркашта а бежа Iушта а, хIаьта деша дагIача берий даьй-ноаноштаа юкъе. ДIачу мел вахача цIагIа чIоагIа везаш хьаша хул из. Колхозникашта юкъе массово-политически болх дакхухь Хашиева, царна тайп-тайпара наьна меттала беседаш ю, лекцеш а еш. Укх шера дIабахача бархI бетта 13 лекци йийшай Хашиев Тайсума. МоллагIа лекци ешача хана юрта, колхоза, школай вахарах лаьца масалаш юкъе кхувл Тайсума.

Пединституте заочно дешаш а, партийнийи юртарчеи библиотекай дешархо а, центральнии моттигереи газеташ яздеш а, уж дешаш а ва из. Первомайски районе дикагIа вола лектор-общественник лоархI Тайсумах.

Л. ШИРИНЕНКО.

Кустанайски область. Казахстане эггара дукхагIа баьх дола лаьтташ долча областе паччахьалкхенна укх шерара ялат дуккха дIадала доладеннад. Дуккхача элеваторащкеи ялат дIайидеча пункташкеи хIара денца миллион пунт совгIа ялат кхоач.

Сурта тIа: Республике ялат чакхдоаккхача эггара йоккхагIа ярех цхьа предприяти — Кустанайски перевалочни база. Ялат чакхдоаккхаш дола керттера балхаш механизации автоматизации яь да укхаза.

В. Давыдова сурт. ТАСС фотохроника.

ТIадоагIача шера ялат хьувкъийта хIанзехьа а къахьега деза

Вай республикера лаьтта а климат а дика хиларо йиш хулийт агротехнико маяххара болх бича хIара шера гурахьа дIадув ялат дика а тешшаме а хьувкъийта. Из бакъду дикагIа болча боахамий опыто.

Сунженски районерча «Победа» яхача а Щеча Эскара цIерахча а колхозаша гектара тIара 16-20 центнер гурахьа дув ялат доаккх. Кхыметтел укх дика ца эттача шера а Щеча Эскара цIерахча колхозе 16,7 центнери «Победа» яхача колхозе 18 центнери гурахьа дув кIа даьккхар.

Сенах латт цу толама къайле? Цу колхозашка чIоаггIа доладаьд ах пар беш лаьтта кийчделга. Пропашной культураш (гидуаргаш, хьажкIаш кх.) дIайийна лаьтташ мукъа ма даьллинге а, кхаш цIен а дийя, цар тIа гурахьа дув ялат дIадув. Цо а вокхо а шинна колхозо дикагIа дола тайпа гурахьа дув кIаи кхыйола культураши юв. Масала, «Победа» яхача колхоза 1-ча бригадо соахка 28 сентябре 61 гектар йолча лаьтта «скороспелка Л-3» яха гурахьа дув кIа дIадийнача кхай тIара гектара тIара 28 центнер йоаккхаш ялат даьккхар. ХIанз цу кIица дIадийна да деррига а кхаш. Укхаза дIаде толадаьд «скороспелка-3Б» яха кхы а дикагIа хьувкъа кIа. Колхозникаша ший ханнахьа а нормах ма доаггIара а дIадув кIа.

Хьаьцаргья вай Наьсаре района совхозаш. ХIанз 3-гIа шу да цар вIаштта гурахьа дийна кIаи кхыйола культураши Iаальмате во хьувкъа. «Назрановскии» «Октябра 40 шу» яхачеи совхозий директораша, агрономаша, отделеней управляющеша гурахьа ювча культурашта агротехнически гIулакх дар телха а деш, дайт балхаш. Пхе шера вIашта цхьан метте дийнад цига гурахьа дув ялат. Шера-шера нийлхагIа дIадув ялат. Дика хьувкъа тайпаш гурахьа дув кIаи кени дIабец. Масала, дIадахача шера дIадийнача 4255 гектар гурахьа дувча кIих цхьаккха а гектар дIайийнаяцар «скороспелка-3Б», «безостая-1» яхача дикача тайпашца. Цар дIадув дика хьувкъаш доаца «земка» яха кIа. Укх тIехьарча шерашка Краснодарски селекционни станце хьадаьд дика хьувкъаш дола гурахьа дувча кIин тайпаш. Шоаш дика хилар хьахьекхад «скороспелка-3Б», «безостая - 1» яхача дуккхача сортоучасткаш тIа а цхьадолча даькъе производстве а. Цхьабакъда уж сорташ дIадувлга чIоагIа кхоачамбоацаш лел. Юрта боахама Министерствос а юрта боахама районни инспекцеша а де доаггIар дац дикагIа дола тайпа кIа дIадувлга доаржадара, цхьайолча колхозашеи совхозашеи во кIа дувлга ховшшехьа а, из лов цар. Кандици янза дола ги дIадувш а боахамаш да.

Из харцахьара практика дIаяккха, дIадувш дола фу доаггIача тайпара кийчде, укх цхьан-шин ден ерригача колхозашкеи совхозашкеи дуккхача лаьташка дIаде хургдолаш дика фу Iалашде ха кхаьчай. Из гIулакх чакхдаккха керда тайпаш доаржадара а уж дIадера а тIехь лоаттабеча къовсаме райземхозий лоархIам а бехктокхам а лакхбанза баргбац. Укх шера гурахьа дIа мел дув ялат дIаде деза алхха районашка хьежжа доагIача а дикача а ялата тайпашца.

Iай дув кIа а кхыйола культараш а нийлха дIае йиш яц.

Ший ханнахьа а лоаццача хана а ялат дIадер керттерча лоархIаме долга ховш ма дий. ДIадийна ялат дика хьувкъаргдий 10 дийнахьа дIадийна даккха дезача метте кхаь бетта из дIадувш хилча? Урус-Мартановски районерча совхозашка дIадахача шера 20-ча сентябре дIаде доладаь ялат ноябрь бетта мара дIадийна даланзар. Цунах тIехьа дийнар хIалак а хилар.

Надтеречни района Гвардейски совхозе гурахьа дIадувча ялата агротехника бокъонаш телхаеш моттиг хилар. ДIадахача шера 70 ди даьккхар цига гурахьа ялат дIадувш, 24-ча ноябрага кхаччалца дIадувш дIаьхделар из.

Укх шера иштта гIалат де йиш яц. Практико хьахьекхад гурахьа ялат дIадера эггара а дикагIа йола ханаш шаьрачеи тийрка гонахьарчеи моттигашка 15-ча сентябре денз 5-ча октябре кхаччалца, лоамашка 15 сентябре денз 1 октябрага кхаччалца, юхейисача районашка 20 сентябре денз 15 октябре кхаччалца хилар. ЧIоагIа лоархIаме да гурахьа дувш дола ялат дикагIча хана 8—10 дийнахьа дIадийна даккхар.

Гурахьа дувча ялаташта хьалха юв культураш малагIа е еза тIехьа а ца тетташ, практически къоастаде деза. Колхозийи совхозийи, къаьстта йокъал оттача районашкарчар, дуккхача хьалхле лелаерашеи специалисташеи бакъахьа лерхI Iаьржа пар беш цхьа-ши кха леладар, цу тIа гурахьа дув кIа е кен а бувргболаш. Опыто хьахьокхачох, из дича кхоачамбоацаш тIоадал йолча лаьтта дикагIа хьувкъ ялат ардаш тIа дийначул (цкъаза 2-зза—2,5-зза дикагIа хул из). Масала, дIадахача шерашка Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе цIенча пара тIа гурахьа дIадийна кIа гектара тIара 21 центнер совгIа доалаш хьийкъар, хIаьта ардаш тIа дийнача тIара 10 центнер совгIа мара яланзар, Надтеречни яхача совхозе цIенча пара тIа иштта дийна кIа 25 центнер даьлар, хIаьта ардаш тIа дийнар 6,5 центнер мара яланзар. Цу хьокхамаша тешаву пара тIа гурахьа дIадийна кIа ха-оттамах тийша доацаш дукхха дикагIа хьувкъаш хиларах. Цудухьа боккхача лоархIаме да йокъал оттача районашка Iаьржа пар бар.

Дуккхача районашка кхаш оасарах хьалдикъа да. Цу оасарах кхаш цIенде цу районашка пар беш лаьтта аха деза. Из ца дойя, Шаьла, Урус-Мартановски, Наьсарен, Ачхой-Мартановски, кхыча а районашкара кхаш дIадийнар хIалакдеча оасара баьцех кIалхара доахалургдац. Юртбоахама Министерствои районни инспекцешеи цу гIулакха хьакъехьа чехкагIа хьадда йола предложени отто декхарийла я. Мишта хила деза иштта деш дола параш — хIама дIайийна е енза хила деза уж? Из гIулакх хIара кхан хьакъехьа агрономаша къоастаде деза.

Пар беш вайна чIоаггIа дага латта а деза, вай дицдалийта а йиш яц цхьа хIама: цхьаккха дича а ка бола ялаташ кIезигагIа чуэцилга хила йиш яц, махулла дукхагIа даккха деза ялат.

Ховш ма дий гурахьа дув кIа е кен царел хьалха пар ца беш дIайийнача культурай ханага а цу культурашта даьча гIулакхага а хьежжа хьувкъилга. Махулла хьалхагIарча хана лаьтта тоадарах латт декхар. Из къаьстта лоархIаме да ка бола ялат а пропашной культураш а дIайийна хиннача лаьтта гурахьа ялат дIадувш.

Республика дукхагIа йолча районашта боккхача пайдане дола ах пар бара гIулакх хIанз а кIезига довз колхозаштеи совхозаштеи. Гурахьа дIадувча ялаташта лаьтта аьхе хьалхехьа Iо а дилле, из дицдолийташ моттигаш а хул. Цул тIехьагIа цу тIа йоархIаш йоал, е деш гIулакх а хилац. Цу морчох ала йиш мичий ах пар баь лаьтта кийчдаьд аьнна. Ах пар беш лаьтта ахара лоархIам-м из лаьтта ялат дIаде ха хиллалца цIена а цамцадаьккха а лоаттаделга ма дий. Из дича лаьтта докъа ца луш хургда.

Ах пар беш аьха лаьтта гурахьа дIадийна ялат дукхагIа йолча хана пара баьча кийчдаьча лаьтта дийначул вогIа хьувкъац. Из бакъду Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхачеи XIX-ча партсъезда цIерахчеи колхозий, «Надтеречный» яхача совхоза опыто.

Ах пар беш лаьтта аьхача а кхы цхьайола культураш хьалхагIа дIайийна хиннача а лаьтташка гурахьа дIадийна ялат чIоагIа хьийкъа моттигаш я хIара районе. Ах пар беш кийчдаьча лаьтта гурахьа ялат дIадера агротехнически гIулакх шерагIа доаржаде деза, хIана аьлча пар беш кийчдаьча лаьтта гурахьа дIадув деррига а ялат дIаде йиш а хургьяц, е пайдана а дац.

Укх шера пар кIезига баь хиларах шиъ, хIаьта дукхагIа долча даькъе кхоъ а кхы дукхагIа а долча кхаш тIа гурахьа дув ялат дIадувргда пропашной культураш хиннача. Уж культураш хинна кхаш гурахьа ялат дIадера дика да, нагахьа санна бIарччача ахкан цIена а цамцадаьккха а лаьтта хиннадале.

Колхозийи совхозийи специалисташа отделеней бригадирашцеи управляющешцеи цхьана хIанз теркам тIабахийта къоастаде деза гурахьа ялат дIадувргдола хIара кха, хIара участок. Гоа ца еш чуэца еза гидуаргаш, хьажкIаш, кхыйола культураш. Гурахьа ялат дIадувргдолаш уж культураш хинна кхаш тIехьа а ца тетташ юххех цIенде деза.

ДукхагIа йолча районашка хIанз дикагIа вIаштIехьа даьккха оах гурахьа ялат дIаде лаьтта, зябь еш лаьтта а кийчду. Цу хьакъехьа хьалха латт хIанзехьа а ялата культураш чуийцача лаьттах 87 процент лоацаш 5 эзар гектар лаьтта аьха Курчалоевски район, культураш чу мел ийца лаьтта аьха Гудермесски район. Сунженскии, Ачхой-Мартановскии, кхычеи районий колхозаша а совхозаша а толамца оах лаьтта.

Цхьабакъда, соахка хинна гIалаташ хургдоацаш нийса гIулакх оттадаьдац цхьайолча моттигашка. Ла йиш йоацаш мела лел лаьтта оахилга Шелковской, Ножай-Юртовски, МагIалбике, Наьсарен районий колхозашкеи совхозашкеи.

Во пайда эц тракторех МагIалбикеи, Урус-Мартановскии районий совхозаша. Цу совхозий партийнии профсоюзнии организацеша кхоачамбоацаш болх бу механизаторий кадращца, боахамга во хьожаш хилар теркалдац цар, техниках во пайда эцаш хиларахи ханнахьа лаьтта ца ахарахи шоаш бехке хилар совхозий директорашкареи отделеней управляющешкареи хьадехац.

Эггара хьалха шин-кхаь дийнахьа йолча хана шин сменах болх бергболаш гусенични тракторащ трактористащца Iалашъе еза, лаьтта оахаш сменах йола нормаш болх дика а беш хIара машино кхоачаш а тIехкхоачаш а ергйолаш хьажа веза.

Гурахьа дув ялат дIаде доладе ха кIезига йисай. Лоаццача хана лаьтта оаххашехьа а, дика тIадаргдола дIадув фу кийчде деза. Дезаш дола фу вIаший хувцилга йистедаккха деза. ХIара колхозо а совхозо а шийна хьалхашка оттаде деза декхар да гурахьа юв культураш 1-чеи 2-чеи класса фуца дIаювлга, 3-ча класса фу юкъе а ца дохийташ. Из гIулакх чакхдаккха ха а ца йоаеш шин сменах болх бе беза шоашка мел йолча ялат цIендеча машинашца. Цхьан кIирах йистедаккха деза дIадув фу кийчделга.

Гурахьа дув ялаташ готтача а пхорагIеи урагIеи долхача а мугIарегIа дIаде торонаш я вай, цхьабакъда, из де укх гаргарча деношка сеялкаши кхыйола инвентарьи кийчъе еза. ХIама дIаелехьа е дIайийначул тIехьагIа лаьтта тоаде тIагIолла лелаю кхоачам хиллал каткаш кийчъе еза.

ЧIоагIа лоархIаме да хIанзехьа а хIара участка тIа мел а малагIа а удобренеш еза а хайна, лаьтта минеральнии органическии удобренеш йохкаргйолаш хIара боахаме дергдолча балхий план оттаяр.

Укх шера лаьтта хий дехкача торонех мамогга чIоагIагIа пайда эца беза, къаьстта гурахьа ялат дIадувча кхашка хий дулларгдолаш.

Гурахьа ялат дIадувш цхьан кхай тIа цхьан трактористо аьха, шоллагIчо культиваци яь, кхоалагIчо ялат дIаде доладаь, виълагIчо ялат дIадийна даьккха хургдолаш, цхьа да воацаш болх чакхбаккха йиш яц. Цу тайпара йола практика зене я: ялат хьувкъийта къовсам лоаттабеш бола дикагIа бола болхлой а во болх бераш а къоастабе торо хилийтац цо. ХьажкIаш дIаювча механизированни звеношка деш санна, цхьан кхай тIа цхьан трактористо лаьтта кийчдеш а ялат дIадувш а ду деррига балхаш даь йистедаха деза.

Кхоачам хиллал техника, нах ба вай. ХIанз керттера дар болх вIаштIехьабаккхар да. Укх сахьата республика партийни организацей, советскии юртбоахамеи органий тIехьа тетта йиш йоаца декхар да — овсарле йолаш техникага болх байтар, юрта къахьегамхой оарцагIа бахар, ханнахьа гурахьа дIадув ялат дика дIадийна чакхдаккхар, кхыдола юртбоахама балхаш йистедахар. Из хургйолча ССКП ЦК-а Пленума дола дизза совгIат хургда.

Ф. ЮРЧЕНКО,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома юртбоахама отдела заведующий.

Ялаташ дика хьувкъара лард

Лоаццача хана дlадуврgда ялаташ

Болх дика вlашагlбелла а хьинаре къахьегаш а хьабоагlа укх шера Магlалбика районерча № 4 йолча совхоза болхлой. Совхозо хьакхари ардари къаьст-къаьста а долаш сиха а дика а чуийцар ка бола ялаташ. ЦаI ах шера кхоачам хургболаш хьайбашта доакъар Iалашдаьд, дlаде фу а къоастадаьд.

Ялаташ чуэцарца цхьан гуйран дlадувча ялаташта лаьтташ аьхад совхоза механизатораша. Дийнахь а бус а ца соцаш балхаш дир трактористаша А. Бережнова, П. Нагунамова, В. Уланске, Х. Уримагова, хlара дийнахьа 8—10 гектар лаьтташ а оахаш.

Дерригa а гурахь ялаташ дlаде совхоза эша лаьтташ аьха, макхаш даьха, культиваци яь кийчдаь баьннаб механизатораш.

Дlаде эшаш дола дерригa фу цlендаьи, молхаш техаи кийчдаь йистебовла боахк совхоза болхлой. Из болх къаьстта дика барца белгалбаьннаб Н. Яркина, Е. Иваницкая, В. Сидорова, иштта кхыбараш а. Денна балха нормаш 140—180 процент кхоачашъю цар.

— Совхоза механизатораша а кхыча болхлоша а барт-цхьоагlо йолаш дика болх бар бахьан долаш гуйран ялаташ дlаде кийчо яь даьннад тхо, — йоах совхоза керттерча агронома нов. Крошко Виктора. — Совхозе гуйран ялаташ дlаде эггара дикагlа йола ха 10-ча сентябре дenз дlайолалу. 5 дийнахьа йистебаккха лерхl оаха из боккхача лоархlамера болх. Мел эша торонаш совхозага йолаш а я.

Социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьегаш, 1959-ча шера декхараш толамца кхоачашдеш накъа болх № 4 йолча совхоза болхлой, Октябрьски революце 42 шу дизара а ССКП ЦК аргlан Пленума а.

БАРТ ТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

«Ингушски» совхоза 3-ча отделене № 5 йолча бригаде планах гурахь дlаде лаьрхlад 900 гектар ялаташ. Дикача балха хьокхамашца из болх йистебаккхара шоай низ кхо ца беш хьинаре къахьег бригадерча дерригача механизатораша. Цар хlанзале 840 гектар лаьтта аьхад.

Бус а дийнахь а шин сменах хадданза болх беш «ДТ-54» яха 4 трактор я бригаде хlанз. Лаьтта оахаш болча трактористаша Белхароев Iалаудина, Боков Башира, Гетагазов Iабаса, иштта кхыбараша а шоай прицепщикашца денна 9—10 гектар лаьтта оах нормах 7,2 гектар йолча.

Укх гаргарча деношка гурахь дlадувча ялаташта лаьтташ аьха яргья бригада.

— Тlадоагlача шера ялаташ хьувкъар укх шера ханнахьеи дикеи уж дlадерца дувзаденна хилар кхета а деш, дерригa балхаш дика кхоачашду механизатораша, — йоах бригадира Коригов Хьасана.

ЯЛАТАШ ДIАДЕРА ЙИЗЗА КИЙЧО Ю

Ка бола ялаташ чуийца а баьнна, гурахь ялаташ дlаде кийчо еш ба Надтеречни районерча «Гвардейски» совхоза № 1 йолча отделенера механизатораш.

Отделене укх гурахьа дlаде лаьрхlад 200 гектар ялаташ. Къахьегам дика вlашагl а белла социалистически яхь а йоаржаяь хьинаре болх бу отделенерча механизатораша. Аха дезача лаьттах 90 процент лаьтта аьха даьккхад цар.

Къаьстта дика балхаш ду № 1 йолча бригадо. Укхаза гурахьа дlадувча ялаташта эша лаьтташ аьха баьннаб. Бригаде дикагlа болча трактористаша Дадаев Багдаде, Абаев Вахас, Усманов Мухтара навесной нохарашца хlара дийнахьа 7—8 гектар лаьтта оахар норма 5—6 гектар йолча. Беларусаца лаьтта оахаш волча Хашханов Вахас дийнахь йола норма 120—135 процент кхоачашйора.

Дика балха хьокхамаш доах отделенерча № 2 йолча бригада болхлоша а. Бригаде ца соцаш болх беш 6 трактор я. Тахан-кхоана яхар санна гурахь ялаташ дlаде кийчо яь баргба уж.

Эрригача отделене дlаде фу кийчдеш а ба 2-ча бригадера болхлой. Дика къахьег укхаза Берсанова Амината, Эльбаздукаева Лидас, Ибаева Лидас, Лечиева Товсаре. Юкъера лаьрхlача 155 процент кхоачашъю цар балха нормаш. 870 центнер мукхи, 1600 центнер кlаи цlендаь а баьнна хlанз дlаде кийчдаьча фуна молхаш тохаш ба уж.

Иштта кийчлу гурахьа ялаташ дlаде «Гвардейски» совхоза № 1 йолча отделене механизатораш а кхыбола болхлой а.

А. ХАРСИЕВ,
(тха корр.).

ХЬИНАР ДОЛА БОЛХЛО

Iуйранна пхи сахьат даьнна ха я. Юрта наг-нагахьа мара гуш саг вац. Чехкача боларца Шалински пищекомбината коа чу вода цхьа зlамига саг. Дукха ха ялалехьа «Беларусь» яхача трактора хий кхухьа йоккха бешка тlехьа а йийза араваьлар из. Сахьат далалехь хий а дахьаш юхакхаьчар, хий бешкаш чу дlачу а детта юхавахар. Болхлой хьабахкалехьа кхозза хий дера цу трактористо. Тlаккха бешка тlехьашкара дlа а яьккха кхы дола балхаш де волавелар из. Дукха веза из тракторист Тавенев МуIади пищекомбината коллектива. Технорука Дзибов Петра йоах:

— Цlаккха ер даьдац Iа аьнна саг йист хиннавац цунга, цо шин шера укхаза болх беш. Цун трактор еха латташ яйнаяц тхона. Тха пищекомбината продукци сомех хьаеш я. Дукха хий эш цу процесса. Цудухьа чlоагlа лоархlам болаш ба цун болх.

Хьокхамий доска тlа эггара хьалха латт Тавенев МуIади.

М. ЗАНГИЕВ.

Хьалхаяргья тха бригада

Наьсаре района Аьлти-Юртарча отделене 3-гlа бригада эггара тlехьайиса яр. Цига болх бе дlахьожаве со, аьнна, аз дехар дича совхоза дирекце духьале йинзар. Бригадиралла хьожавир со цу бригаде.

Эггара хьалхара денош хала дар. Бригаде тоадаь цхьа йолхьинг дацар, хьекха улла йол талхаш латтар.

Механизатораш хьагул а баь собрани йича, царех хlаране керда декхараш тlаийцар. Собране хинна дукха ха ялалехьа эргабаьлар цу бригада болх. Шоллагlча дийнахьа йолхьингаш тоа а даь йол хьагулъе болабелар болхлой. Коллектива юкъе дисциплина эргаяларах доккха толамаш даха карагlдаьлар тхона.

Ялат чуэцара болх дика вlаштlехьа баьлар тха. Дlайийна баьцаши суданкеи 200 гектар хьекхай. Бригада низаца хьайбай базашка 150 тонн йол хьатlаэзай. Гурахьа дlадувча ялата аха дезача 600 гектар лаьттах сентябрь бутт тlакхоаччаш 400 гектар аьхай, 1200 тонн силос еллай.

Дикача балхаца белгалваьннав силос хьокхача комбайна тlа болх бу Арчаков Ибрахlим. Цо хlара сменах 200 тонн хьажкlаш хьокх силоса.

Хlанз тха коллектив силос кийчъеш, гурахьа дlадувча ялата а зяба а лаьтта оахаш я. Цу гlулакха тоаяь «РСМ-8» яха ши комбайн я. Гурахьа ялат дlаде кийчъяь сеялка а я, кхы 3 сеялка тоаеш а латт.

Кастта ялат дlаде долалургда тхо. Оаха дош лу балха 8 дийнахьа дlаде деза ялат дlадийна йисте довла.

А. ОЗДОЕВ,
Назрановски совхоза Аьлти-Юртарча отделене тракторни бригада бригадир.

Ленинград. Капитальни затраташ эггара кlезигагlа дlа а йохийташ, шоай йолча производственни площадашка семилетка йистейоалаш шоззанел дукхагlа гидравлически турбинаш арахеца декхар тlаийцад металлургически завода коллективо. Соахка цу хана хинначул укх шера шу доладеннача хана денз 18 процент дукхагlа арахийцай гидротурбинаш.

Сурта тlа: гидротурбинни цехе. Сталинградски ГЭС-а еча 226 эзар киловатт низ болча турбина чарх вlашагlйоллаш боахк.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

Гектара тlара 11 тонн коартолаш

Наьсаре районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделене воккхача сага Дальгиев Хlарона ший сесагацеи, несийцеи бlаьсти 28 гектара тlа коартолаш дlайийнай. Цу лаьтта хlара гектара тlара 10,5 тонн коартолаш яха социалистически декхар тlаийцадар цар.

Шоаш тlаийца декхараш кхоачашдара хадданза аьхки къахьийгад цар. Дика шозза оасар а даьд, суперфосфат яха молхаш а техай.

Дика Iунал даьча лаьттан тlара дукха ха йоаццаш коартолаш чуэца болабеннаб. Тlаийца социалистически декхараш тlехкхоачашдаьд барт тайнача дезала. 5,6 гектара тlара 63 тонн коартолаш яьннай. Тlаийцача декхарца цхьан гектара тlара яха лаьрхlачарел ах тонн совгlа я уж.

Коартолаш кара хьайоах. Бел тlа а ца кхоачаш дикка коартолаш лаьтта кlала йоахкийс. Коартолий мугlарех нохарца из лаьтта аьхача цаI ах тонн коартолаш хийцца гулергья цхьан гектара тlара.

Духхьал «Октябра 40 шу» яхача совхозе ца Iеш, Наьсаре районе а хlара гектара тlара лаьрхlача, эггара дукхагlа коартолаш яьхай Дальгиев Хlарона ший дезалца.

О. БУЗУРТАНОВ,
(тха собкорр.).

Хьажкlаш чуэца кийча бац

Дика хьийкъай укх шера «Ингушски» совхоза хьажкlаш. Къаьстта дика хьажкlаш кхеяьй совхоза № 5 йолча отделене. Отделене дикагlа йолча Яндиев Ибрахlимеи, Хамчиев Увайсеи хьажкlаш лелаеча звеноша хlара гектара тlара 60 центнерал кlезигагlа йоацаш хьажкlаш чуэца лерхl. Майрра лерхlа йиш йолаш дика а я цар хьажкlий аренаш.

Укх аьхкий хьажкlаш кхееш дукха къахьийгад № 4 йолча отделенерча Балаева Iайшетеи, Пешхоева Нинайи звеноша, № 3 йолча отделене хьажкlаш лелаераша, иштта дукккхача кхыбараша а, 3000 гектар дикача хьажкlий я совхоза аренашка кхачаш латташ.

Совхоза цхьацца долча кхашкара хьажкlаш Iажагlъяла йолаеннай. Эггара дукхагlа гайча а шин кlирах чуэца йолае еза уж. Гидуаргаш чуэцара, гурахь ялаташ дlадера, бlаьсти дlадувргдолча ялаташта зябь ахара, балхаш сихденнача хана хьажкlаш чуэца езаш хиларо кхы а низкъалагlа хулийт из болх. Цудухьа сиха а ца йойташ а хьажкlаш чуэцара къаьстта боккха лоархlам болаш да цу балха масса а оагlорахьара кийчо яр.

Мишта лел «Ингушски» совхозе хьажкlаш чуэцара кийчо елга? Совхозе дикагlа лоархlаш я № 5 йола отделени. Отделенерча механизатораша а кхыча болхлоша а хьалкхеяь кхачаш латташ 500 гектар дикача хьажкlий я. Отделене хьажкlаш чуэцача болх бе лерхlаш «КУ-2» яха 3 хьажкlий комбайн я. Царех болх дlаболабе йиш йолаш цаI мара яц. Ши комбайн хlанз а тоаяь яланза латташ я бригаде. Тоаяь яьлча а копнитела чархаш ца хилча болх бе йиш йолаш а яц уж. Чархаш отделене йоацаш а я маца хургья ховш а дац. Чархаш йоацаш латт «Беларусь» яха ши трактор а. Уж тоа ца йича хьажкlаш чуэца йолайича цхьатарра дерригa юрта боахама балхаш дара кхоачам болаш трактораш яц отделене.

Хьажкlий комбайна дийнахь йола норма 2,5 гектар я. Кхаь комбайно денна нормаш кхоачаш а еш бетта болх бича а 225 гектар мара хьажкlаш чуэца торо яц отделене. Эрригa хьажкlаш комбайнашца чуэцаш хилча, цхьан бетта уж чуийца яхара 7 комбайн эш. Гидуаргаш чуийца яьнначул тlехьагlа хьажкlаш чуэцаргйолаш тоае лерхlаш цхьа комбайн мара яц.

Зерновой комбайнаша чуийца хьажкlаш фуал яьле хул. Талхаргйоацаш уж чутасса моттигаш кийчъяь а е кийчъеш а бац отделене кулгалхой.

Технически кхоачам отделене кlезига хиларах дукхагlа йола хьажкlаш чуэцаш хилча дуккха нах юкъе а озаш бригадаш, звенош вlашагlйохка еза, тускараш кийчде деза, и. кх. дl. Цу хьакъехьа отделене хlанзалца даь хlама дац. Бlаьсти вlашагlъехка звенош я тха, яхар мара отделенерча болхлошта юкъе беш организационни а кхетама а болх бац.

Чуийца томараш тlехь йола хьажкlаш чутасса кхоачам болаш кийчъяь моттигаш а яц. Дуккха доарч да де дезаш. Из болх беш саг вац отделене.

— Тхона хlанз а хац оахош хьажкlаш чуэцара болх мишта бергба. Цхьаккха а цох хоададаь тхога совхозо аьнна хlама дац, — йоах отделенерча механизатораша.

Иштта да хьажкlаш чуэцара яьча кийчон сурт «Ингушски» совхоза № 5 йолча отделене (управляющий нов. Хаматханов).

Хьажкlаш чуэцара кхы дикагlа кийчо яьяц совхоза вокх отделенешка а.

— Хьажкlий комбайнаш кlезига я тхога. Яле а кара болх бе беррига нах оарцагlа а баьха ханнахьа чуийца даргда тхо хьажкlаш. Цхьабакъда, чуийцачул тlехьагlа йовр кхерам болаш я тха отделенера хьажкlаш, — йоах 4-ча отделенерча № 2 йолча тракторни бригада бригадира Гуноев Iумара, — уж чутасса кийчъяь моттиг ца хилар бахьан долаш. Тха цхьан бригаде 200—300 тонн хьажкlаш чутасса доарч эш, ерригача отделене кхы дукхагlа а ма эший уж. Цу гlулакха е йоагlа гlайгlа еш е управляющий а е совхоза кулгалхой а бац.

№ 2 йолча отделене управляюще нов. Шадиева йоах: «Тха отделене техника а кlезига я, цул совгlа кара болх беш хьажкlаш чуэца болхлой а бац кхоачам болаш. Техника йолаш яр тоаелга а дика вlаштlехьадаьккхадац совхозе. Цу гlулакхага хьажа везача тайпара хьожаш а бригадашта новкъостал деш а вац совхоза керттера инженер нов. Мамилов».

Хlанз бийсаш шийла йолча хана къаьстта терко е езаш да ара болх беча механизатораштa а кхыча болхлошта а салаlа моттигаш а, дlайха даа хlама а вlаштlехьа доаккхилга. Совхоза цхьанна а бригаде лерттlа кийчъяь стан яц. Къаьстта во лел из гlулакх Йоккхача Ачалкхерчеи Соагlапчарчеи отделенешка.

Хьажкlаш чуэцара еча кийчон хьал иштта доллашехь а совхоза центральни усадьбе 40 гаргга «КУ-2» яха хьажкlий комбайн латт. Царех цхьаяраш хьа а къоастаяь болх бергболаш кастта тоае а дукkхагlа эшача бригадашка дlаяхийта а йиш йолаш я. Цу гlулакха йоаггlача тайпара гlайгlа еш вац совхоза керттера инженер нов. Мамилов.

Бригадашка меттел совхозе а хьажкlаш чуэцара план — расчет оттаяьяц.

— Хьажкlаш чуэцача балха план тхога хlанз а яц. Тахан долалургдолаш да тхо из оттае, — йоах вlалла шек а воацаш совхоза керттерча агрономо нов. Куриева.

Боаггlача тайпара отделеней кулгалхошкареи совхоза керттерча специалисташкареи болх хьабехаш а эша новкъостал царна деш а бац совхоза кулгалхой (директор нов. Кулбужев, партбюро секретарь нов. Цицкиев).

Iалаьмате боккха лоархlам болаш гlулакх да ший ханнахьа а ца йойташ а хьажкlаш чуэцилга. Из болх толамца йистебаккхара эггара хьалха эшар дика кийчо я. Из кийчо тахан «Ингушски» совхозе йолаш яц.

ССКП Магlалбика Горкоми, Горисполкоми, «Ингушски» совхоза кулгалхойи декхарийла ба хьажкlаш чуэцара еча кийчонцара кхоачамбоацараш Iалаьмате чехка дlадаха а, 25-30 дийнахьа хьажкlаш чуийца яхара эрригa торонаш, дерригa низаш оарцагlдаха а.

«СЕРДАЛО» газета рейдови бригада: Н. ПЕШХОЕВА, «Ингушски» совхоза № 4 йолча отделенера звеньевая, У. АРСАМАКОВ, «Ингушски» совхоза № 5 йолча отделенера бригадир, Х. КОРИГОВ — «Ингушски» совхоза № 3 йолча отделенера бригадир, А. ХАРСИЕВ, «СЕРДАЛО» газета корреспондент.

Коартолех 1.500000 сом пайда баьннаб

«Назрановски» совхоза Экажкъонгий-Юртарча отделенерча къахьегамхоша юртбоахама продукташ дукхагlа яха шоаш тlаийца декхараш кхоачашду. 75 гектар план йолча 104 гектар коартолаш дlайийнай цар укх шера. Коартолаш дlаюв лаьтта 30 сантиметр кlоарга аьхар, 4-зза макха баьккхар, 2-зза культиваци йир.

Хlара гектара тlара 110 центнер коартолаш йоал. Къаьстта дика хьийкъай коартолаш Толдиев Ислам звеньевой волча 20 гектар лаьттан тlа. Хlара гектара тlара 115,5 центнер коартолаш йоал цига. ХьатIадоагlача шера 300 гектар коартолаш дlае лерхl. 200 гектар совгlа зябь еш лаьтта аьхад, дlаде фу тоъаргдолаш да, техника хургья. Хlаьта керттера дар—нах коартолаш хьувкъийта Iомабеннаб.

Алхха коартолех укх шера отделене 1,5 миллион сом пайда эцаргба. Иштта накъа болх Экажкъонгий-Юртарча отделене къахьегамхой ССКП ЦК-а хургйолча Пленума.

Оренбург. Дlахо а технически прогресс е къовсам а лоаттабеш, станко - строительни завода коллективо керда оборудовани дукхагlа арахец. ССКП ЦК-а июньски Пленум хинначул тlехьагlа хьа а яь Iомаяьча дикагlа оттаьча конструкце (7А-420) Iургаш доахача станокий хьалхара парти кийчъяьй. Уж станокаш эш приборaш еча а радиотехническии инструментальнии промышленносте а.

Сурта тlа: Дикагlа вола слесарь Н. В. Володин 7А-420 яха станок вlашагlйоллаш воал.

Д. Клипиницера сурт.
ТАСС фотохроника

Гуйран ялат дlадувш латт

Iалаьмате чlоагlа бехктокхаме ха я хlанз вайна тlалаттар — гуйран ялаташ дlадувш йола ха. Наурски районерча «Цlе байракх», «Россия» яхача колхозашка дlаде доладеннад аьлаи мошача доакъарийнеи лаьрхlа рожь яха кlа.

Ялат дlадувча метте тlехдаьнна дика болх бу «Цlе байракх» яхача колхозерча тракториста Валентин Перемыгина. Планах 30 гектар ялат дlаде дезача метте цо, шийца сеяльщикаш Мария Зайченкои Владимир Беляеви а болаш, 40 гектар совгlа ялат дlадув хlара денна.

Ялат дlадера гlулакх лаьрхxlа дика а леладеш, денгара-денга дукхагlа дlадув ялат. Хlанзалехь а 250 гектар совгlа дlадийна даьннад. Укх шера цу колхозе дlаде дезар дерригa а 2500 гектар кlаи, мукхи, рожьи да.

Ялат дикагlа хьувкъаргдола ха нийсъеши агротехника ма яххареи из болх чакхбаккха лаьрхlа ба колхозера механизатораш а берригa къахьегамхой а.

Цхьа бlаь совгlа гектар гурахь дувш дола рожь дlадийнад «Россия» яхача колхозо а. Укх деношка кlа а мукх а дlаде долалургдолаш да укхаза.

Ер шу чакхдоаллаш хургйолча ССКП ЦК аргlан Пленума сийленца накъа баха оарцагlбаьнна ба цу колхозашкара къахьегамхой.

Д. А.

Балхаш дийнахь а бус а ду

Доккхача хьинарийца балхаш деш ба укх деношка Наьсаре района «Октябра 40 шу» яхача совхоза кхоалагlча отделенера механизатораш. ЦаIи ахи эзар тонн совгlа силос лаьттах еллай цига хlанзалехь а. Силос хьокхача комбайнаш тlа багlача новкъосташа Досхоев Iаддал- Хьамидеи Цечоев Башираи, трактористаш болча Жандигов Iусманеи Кодзоев Хож-Ахьмадеи шоай балхаш къаьстта дика леладеш хиларах хьалхадаьннад из лоархlамера гlулакх. Нормах хьакха езар 4 гектар йолча, хlара комбайно укхаза денна-ден 6—6,5 гектар хьокх.

Силос йоллаш боахккашехь а, из болх мел а ца болийташ, дийнахь а бус а зяба а гурахь дlадувча кlина а лаьтташ оахаш ба механизатораш. Болх дика Iовш а хьинарийца а къахьегаш ба № 6 йолча тракторни бригадацара трактористаш Алиев Хьазат, Чахкиев Якъуб, Коригов Хьамид, иштта кхыбараш а. Ворхl бlаь совгlа гектар лаьтта хlанзалехь а аьха даьннад.

Дояркай йоакхо яц

XXI-ча съездо оттаяь решенеш кхоачашъяр духьа дика балхаш деш боахк «Ингушски» совхоза № 5 йолча отделенера дояркаш. Хlара Iаттагара шура яккхара йола хьалхара ах шера план кхоачашъяьй цар. Шоаш доахан дийтта баьнначул тlехьагlа отделене мел бола дояркаш вlашагl а кхийтте шоашта юкъе дешар ца ховш болча нахаца занятеш ю. Цул совгlа салаIа дага ца дохаш, доаханна доакъар кийчдечеи, помещенешта ремонт ечеи дакъа лоац. Иштта хьинаре къахьегача дояркаша салоIача цlагlа истол, умывальник, таз, кулгех хьекха гата, тоъам боллаш болх беш тlадувхаду барцкъаш а дац.

Совхоза партийнии профсоюзнии организацеша отделене кхалнаьха Совето шоашта тlадилла из гlулакх хlанз а кхоачашдаьдац.

Уж тайпа кхоачамбоацараш да «Ингушски» совхоза массайолча отделенешка а.

Н. ЯНДИЕВА,
ССКП Магlалбика ГК женотдела заведующи.

Къахьегамо саг ккеву

Хьалкхувш боагlача кагийча наьха кхетам лакхбара, къахьегам боккха лоархlам болаш хилар белгалдаьд Марксеи, Энгельсеи, Ленинеи шоай хьехамаш тlа.

Iалаьмате боккха лоархlам беш хиннаб В. И. Ленина общества пайданера къахьегарца кагийча наьха кхетам лакхбалара гlулакха. Комсомола III съезде яьхад Ленина: «Кагийча наьха дешара тlулакх хlара юрта, хlара городе кагийча наха моллагlа дале а юкъарча къахьегама цхьа декхар кхоачашдергдолаш хила деза, эггара зlамагlа дале а, эггара аттагlа дале а».

Вай мехка болх ца беш хилар эхь долаш лоархl. Из да а да эхь долаш. Моллагlа а ши саг вlашагlкхийттача моаршал-денал хьаттачул тlехьагlа эггара хьалха цар хоаттар «балха мичав хьой-хьой» да. Миччахьа а фабрике, заводе, колхозе, кхычахьа балха волчунга майрра, доккхалца оалалу «со балха ва».

Вай мехка кlезига ба болх ца а беш, дас-нанас е кхыча гаргарча наха хьегача къих бахаш бола кагий нах. Кlезига бале а, ба-м ба уж. Мишта хиннаб уж нах? Бераш дерригаш а цхьатарра хьа а хул, цхьатарра когаш а долх, ловза а ловз, дегlа а доагlа. Бер когаш а даха, мот а Iомабаь дlадоладеннача хана денз хадданза хьеха деза цунна дика дар фуд а мегаргдоацар малагlа да а.

Берашта кхетам балар, уж лаpттlа хьалкхедар хьалха даьш-ноаноша, цул тlехьагlа хьехархоша, воспитателаша, комсомолерча новкъосташа де дезаш гlулакх да. Боккхий а хинна балха бахачул тlехьагlа шоаш балха болча коллектива юкъе а Iомаду кагийча наха хьакъал а, оамал а, эздел а.

Боккха лоархlам болаш да зlамига долча хана денз берашта дика оамалаш хьехар, уж шоай дегlамашта Iунал де а цаога дулургдола кагий балхаш де а дахар. Моттигаш нийслу цхьаболча даьшеи ноаношеи зlамига долча хана денз берашта де деззача тайпара доал ца дарах уж во Iамаш а тlехьагlа уж кхетаде хала хулаш а. Iалаьмате доккха зуламера гlулакх да бер боча Iомадар, зlамига а доккха а хьадеча хlамах из лорадар. Цхьаболча даьша-ноаноша, пасатмаьчий а шоаш тlадувхаш, дуаш дола хlама а Iагица дlабага дувхкаш, цхьанна а хьадеча хlамах кулг ца тохийташ, леладу бераш.

Иштта леладаь бераш кlеззига доккхий хилча цхьанне а аьннар де безам боацаш, оамалаш геттара во йолаш хул. Дас-нанас моллагlа хlама де аьлча, кхыметтел ший кегадаь дада книжкаш дlанийсде аьлча, оал цар: «Сога йиш яц, урокаш Iомаде а деша ваха а веза са...»

Хlанзалца цхьаццайолча школашка байтацар берашка цхьаккха тайпа болх. Школа коара лоа дворника доаккхар, бургацах ловза моттиг болхлошка нийсъяйтар, школа картах басар малярага хьокхийтар, кхыметтел школера стенгазет а художник а вийхе кийчдайташ моттиг нийслора. Эхкий цхьайолча пионерски лагере а массадола хlама даь кийча хулар берашта, цхьанна хlамах кулг тоха ца дезаш.

Къаьстта зене да цlагlа цхьанна а хlамах кулг ца тохийташ даси наси дезал хьалкхебар. Иштта хьалкхебаьча дезалах даьштеи ноаноштеи «моастагlий» хул. Моастагlий беций уж, цар дас-нанас аьннар ца дича, цар юхь йоагаеш духьал къамьлаш деш хилча, царех бlеха, зуламера гlулакхаш доахкаш хилча, шоаш хlама хьа а ца деш, цlиймергаш санна, дас-нанас даьр дуаш лелаш хилча. Ховш да аттача, цхьанна хlаман гlайгlа е а, шоай дегlа хало е а ца езаш, кийча дар дуаш-дувхаш, кхыметтел шоай дегlа Iунал де а ца дезаш, хьалкхийнача кагийча наха юкъе во оамалаш яраш дукха хулта. Царех хьахул къуй. хадданза къаракъ меллараш, хулиганаш.

Мел лоархlаме ба къахьегам дикача оамалашца, денал долаш саг кхевара? Геттара зlамига долча хана денз Iомаде деза бер къахьега. Кхо шу даьннача берашка саго новкъостал де ца дезаш, шоай кулг-юхь а дулалургда, барзкъа тlа а дувхалургда. 6—7 шу даьлча, мот-ювраглa дlанийсде а, кога тlа ювха хlама цlенъе а, ший барзкъаш хьалъохка а, иштта кхыдола гlулакхаш де а Iомаде деза бер. Уж доацаш, кхы коара кагий балхаш дайта а мегаргда берашка. Дукхагlа берашта сакъердаме хургдола балхаш дайта деза царга.

Массанена а гуш да зlамига долча хана денз, къахьегамга даьхача бераша дика дешилга, хlана аьлча балхо берий хьинари денали лакх а ду, дешарцара безам сов а боаккх. Къахьегамо сага сакхетам лакхбу, иштта балха говзал а лакхъю.

Дукха моттигаш я къахьегамца хьалкхийнача берех дика кагий нах хинна, иштта дика хьалкхийнача кагийча нахах ва Пхьилекъонгий-Юртарча юкъерча школа директор вола Ведзижев Iасолта Мурад. 1946 шера да а венна, цамогаш йолча наьнацеи зlаматlа долча кагийча йишийцеи вешийцеи висар 6-ча классе деша ваьгlа, 13 шу даьнна Мурад. Хала цар кlаьнка цlен доал дlадахьа, дале а, къонахчо санна дlадихьар цо из. Зlамига волча хана денз коара а цlагlара а цхьацца цlенна эшаш дола балхаш дайташ хьалкхеваьвар Мурад даси нанаси. Цудухьа шийна тlакхаьчача халонна духьал отта денал а хилар цун. 13 шу даьннача хана денз дезала дизза доал а деш, болх бешшехьа а заочно деша а дешаш, хьавенав Мурад. Колхозе болх беш а волаш, Кустанай яхача городе заочни педучилища яьккхар цо. Цул тlехьагlа школе балха а ваха пединституте заочно деша а хайра из. Хlанз Мурад юкъерча школа директор а ва, хlаьта укх шера пединститут яьккха а воал. Къахьегамо хилийтача деналои хьинарои карагlдувлийтад уж доккхий гlулакхаш.

Иштта дика хьалкхийнаб Сунженски районерча Алхасте вахача Булгучев Махьмада виъ воl. Ший виъ воl кагий болча хана денз цхьацца царна дулургдола цlагlара а общественни-пайданера а балхаш дайташ хьалкхевир цо. Махьмада виъэ а воl механизатор ва. Цун воккхагlа волча воlа Макшарипа комбайнера, механика, тракториста, шофера специальносташ я. Хlанз царех цаl Советски Эскаре гlулакх деш ва, юхе виса кхоъ механизатораш а волаш, общественно-пайданера балхаш деш а ва.

Дуккха миллионаш нах ба вай мехка а республике а къахьегамо хьаькъал а, кхетам а, хьинар а денна, «социалистически - къахьегама Турпалхо» яха цlераш яьха. Дуккха эзараш, коллективаш а къаьст-къаьста болхлойи колхозникаши а ба вай мехка а республике а «Коммунистически къахьегама коллектив» яхеи «Коммунистически къахьегама ударник» яхеи цlераш яьха а. яха гlертaш социалистически яхьаш лийца а.

Цу гlулакхаша хьахьокх къахьегам а къахьега саг а СССР-е мел сий долаш ва.

1958 шера, 18 апреле ВЛКСМ XIII-ча съезде ше къамаьл деш Н С. Хрущевс аьннад:

«Е фабрике е заводе, е промышленни предприяте е совхозе, е учреждене болх бар, хьаьнала а общества пайда болаш а, къахьегамга сий долаш а хlара общества рузкъах пайда а эцаш вахача саго динза даргдоацаш а гlулакх да».

Боккха лоархlам болаш да дешара гlулакхаш вахарца, къахьегамца бувзам болаш леладар. Маркса а, Ленина а, Крупскаяс а белгалдаьхад школешка дешар, вахара гlулакхашца бувзам а болаш, дlадахьар боккха пайданера гlулакх хилар.

ССКП ЦК ноябрьски Пленумо а парте XXI съездо а магабаьча «школа вахарцара бувзам чlоагlбарахи дlахо йодача хана мехкара халкъа дешара система дегlайоалаярахи» яхача соцамо ерригa дешара система эргаяккхара боккхача лоархlамера программа еннай. Даьхе а общественно-пайданера къахьегам а безаш, хьинар а денал а долаш кагирхой хьалкхебара программа еннай школа цу соцамо.

Хlанз школашкарча дешархоша дешарал совгlа, вахар а боахама гlулакхаш а Iома а деш, доккхий общественно-пайданера балхаш ду. Дукхагlа йолча школашка вlашагlтеха производственно-дешархой бригадаш я. Дlахо йодача хана юкъера школа яккхарал совгlа цхьацца говзал Iомаергья дешархоша. Тlаккха царга, вузе ца болхаш бисарашка, школа яьккха баьнначул тlехьагlа производстве балха баха говзал хургья, дlахо заочно дешарг а долаш. Школа а, ерригача общественноста, а даьй-ноаной а сийлахь декхар да къахьегам безаш йола хьинарийца коммунизм хьалъергйола тlехье хьалкхеяр.

Хь. ГАЛАЕВ.

Доазол дехьара

Уйлаш цаlаш хилар

ХАНОЙ, 6 сентябрь. (ТАСС). Вьетнамски телеграфни агентствос беча хоамах, вьетнамско-монгольски заявлене тlа Ханой яхача городе кулгаш яздир.

Вьетнама Демократически Республика правительства цlерах ДРВ премьер-министра Фам Ван Донгеи Монгольски Халкъа Республика партийно-правительственни делегаце цlерах МНР Министрий Совета председатела Ю. Цеденбалеи заявлене тlа кулгаш яздир.

Заявлене тlа кулгаш яздеча хилар Вьетнама Демократически Республика президент Хо Ши Мин.

ДРВ Монгольски партийно-правительственни делегаци яра хетаяь Ханоерча Халкъа театре вьетнамски столица къахьегамхой митинг хилар.

Митинге гулбеннача наьха цlерах монгольски делегацега моаршал хьалттар города Ханоя административни комитета председатела д-ра Чан Зуй Хынга.

Митинге къамаьл дир Монгольски Халкъа Республика Министрий Совета председатела Ю. Цеденбала. Монгольски Халкъа Республикаи Вьетнама Демократически Республикаи партийно-правительственни делегацеша цхьана оттаяьча заявлене тlа кулгаш яздар дувцаш, Ю. Цеденбала белгалдаьккхар цхьана язъяьча заявлене тlа дунен халкъашта юкъерча дешай а монгольскии вьетнамскии халкъашта юкъера доттагlал чlоагlде, дика гlулакхаш дегlадоаладе лаьрхlача дешай а хьакъехьа шинна а делегаце уйлаш цаlаш хилар.

Къаман хьашташта духьал

ТОКИО, 5 сентябрь. (ТАСС). Япони ший фордацача а фецара а тlема низаш «Тартари» «Бомарки» яхача управляеми снарядашца кийчде гlерт аьлар кепа йоазон викалашка къама оборона управлене начальника Акаге.

Японе тlема гlулакха хьалхле лелаечо яьча цу заявленеца дувзаденна, моттигерча журналаша белгалдоах, мохк герзаца кийчбара планаш мехка милитаризаци яр могийташ доаца конституци дизза кхоачашдар дlадехача демократически общественноста духьал хилар.

ГЕРМАНСКИ ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Республика хьахиннача хана денз 10 шу дизара денна баха ма боаггlара накъа баха кийчлуш ба ГДР-а къахьегамхой. Лаухххаммер (Котбуса округ) яхача городерча йоккхий машинаш еча завода коллектив республика деза Ди (7-гlа октябрь) тlакхоачаш шера йоагlача планах 82 процент кхоачашде чlоагlо яь я.

Сурта тlа: болхло Г. Грезер экскаватора оатхалаш еш воал. Крюгера сурт. Центральбильд.

Сахаре атомни тохкамаш ма дайта

КАИР, 6 сентябрь. (ТАСС). Французски правительство Сахаре ядерни герза тохкамаш де лерхlаш хилара дерригa дуне духьал да, яхаш язду «Аль-Гумхурия» яхача газето. Цига тохкамаш делга чакхдаккхар дерригача адамашта духьалара зулам да.

Сахаре ядерни тохкамаш дара духьаларча къовсама денца дувзаденна Азеи Африкеи мехкий цхьоагlон Совета Хадданза йолча секретариата адресах Вьетнама Демократически Республика президентагара Хо Ши Минагара, Гана премьер-министрагара Нкрумагара, Индонезе президентагара Сукарногара, Йемена паччахьагара имам Ахьмадагара телеграммаш яьхкай.

Телеграммаш тlа цар язду французски правительство Сахаре ядерни тохкамаш де кийчъялара духьала а уж тохкамаш дара духьалара 7-ча сентябре Каире йолалуш йола кампани хьаллоацаш а шоаш хилар.

Американски инаралаш герз эгадеш ба

Ассошиэйтед Пресс яхача агенствас беча хоамех, США авиаце самолеташ тlема бокъонца кийчъянна а йолаш, къайллагlа Атлантически Боккхачеи океанаш тlа гlолла дихьеи сихьеи ювла массех бутт ба. 4-ча сентябре американски самолетий командующий волча Эвереста аьлар, нагахьа санна тхона лойя, 35 сахьат доалаш уж самолеташ Лаоса районе кхача могаргдолаш я. Ший аргlана Эвереста заместитела инарал-лейтенанта Экерта хьакхайкадир, самолеташ цига яхийта аэродромашкареи самолеташкара-заправщикареи денз цар сигал бергболча наькъий планага кхаччалца дола хlама кийча да.

(Соб. инф.)

Цхьана язъяь коммюнике

1959 шера 5 августе, Женевера кхыча мехкашцарча гlулакхий министрий совещани дlакъовлаш, Франце, Вlашагlкхийттача Королевства, Советски Социалистически Республикай Союза, Америка Вlашагlкхийттача Штатий министраша йийцар герз дlадаккхара дешах дlахо еш йола переговораш эггара дикагlча тайпара чакхъяха йиш йола торонаш. Хlанз Франце, Вlашагlкхийттача Королевства, Советски Социалистически Республикай Союза, Америка Вlашагlкхийттача Штатий паччахьалкхенаша барт баьб герз дlадаккхара дешашка хьожа комитет йилла. Иштта барт баьб герз дlадаккхара комитета юкъе дакъа лоацаш СССР, Вlашагlкхийтта Королевство, США, Франци, Болгари, Итали, Канада, Польша, Чехословаки хургйолаш, цу мехкий паччахьалкхенаш раьза хуле.

Вlашагlкхийттача Къамий Организаце Устава тlа бакъду герз дlадаккхара дешаш дерригача юкъарча хьаштий а йоакхон а гlулакх хилар. Цунца дувзаденна герз дlадаккхара юкъара гlулакхаш юххера аьлча ООН-а бехтокхам тlалатташ да. Герз дlадаккхара комитет йилларо цу хьакъехье ООН-а бехктокхам цхьанна а тайпара тlера дlа а баккхац, ООН-а бокъо лох а яц. Комитет юллаш йоккхийча паччахьалкхенаша барт беча керттерадар къоастадара бехктокхаме хилара теркам тlабохийт керттерадар къоастадара.

Йиъ правительствас из комитет лерхl вlаший консультацеш яра наькъаца дунен халкъаша чlоагlа контроль а лоаттаеш, массадолча тайпарча герзаштеи герзаца кийчдаьча низаштеи доазув оттадеш а уж кlезигдеш а барт беча пайда бергбола гlулакх. Эггара хьалха из доагlа уж дешаш дувцаш дакъа лоацаргдолча мехкашта. Цул совгlа йиъ паччахьалкхе теш уж дешаш дувцаш герз дlадаккхара дош ООН-е дувцара пайдане гlулакх цо дергхиларах.

Йиъ паччахьалкхенна хьаштдар да цу комитето уж дешаш дувцаш шийна карагlдаьннар доаггlача тайпара ООН-а герз дlадаккхара комиссега дlахайтар. Цу тlа гlолла йиъ паччахьалкхено дийцад ший балхах йола докладаш комитето ООН-а герз дlадаккхара комиссега, цунга гlолла ООН Генеральни Ассамблеягеи Къамаш кхерамах лорадара Советагеи кхоачийтаргйолаш. Цу хьакъехьа хьалхара юхь дlайолаеш йиъ паччахьалкхено генеральни секретарагара дийхад 1252-д (13) яхача резолюцега хьежжа 1959 шера сентябрь бетта герз дlадаккхара комисси гулъе, нагахьа санна йиш яле, герз дlадаккхара комитето де оттадаьраш дизза комиссе членашта ховргдолаш.

Керда юллача комитета эша йоаггlаш йола средстваш ялара хьакъехьа ООН генеральни секретараца дага яргья йиъ паччахьалкхе. Уж теш, комитето ший болх Женеве 1960 шера дlаболабергхиларах.

Товараш дикагlа хургдолаш

Советски Союза Коммунистически парте XXI-ча съездо тlаийцача вай мехка экономикаш а культура а лакхъяра lалаьмате йоккхача плано советски халкъашта хьалхашка шерра перспективаш хьаел.

Халкъа эша товараш шортта хургдолаш дукха а дика а хьаде лерхl ворхl шерарча планах.

Цу планах 1958 шера хинначул 1965 шера кхачан промышленноста валовой продукци 1,7-зза дукхагlа арахецаргья, цунца дулх — 2,1-зза, хьайбай даьтта 58 процент, шурий продукци 2,1-зза, шекар 76—90 процент, чкъаьра 60 процент а долаш.

Шортта товараш хилча бахача наха товараш дикагlа а шеррача ассортиментах а делга дlадехаргда.

Цудухьа парте XXI-ча съездо товараш шеррача ассортиментахи дикеи арахецара къаьстта теркам тlабахийтар.

Нохч-Гlалгlай республика кхачан промышленноста управленне дуккхача предприятеша дика товараш арахец.

Масала, Самашкински консервни завода (директор нов. Висаитов), къаьстта варенье, джем, маринованни нарсаш, хьонк дика арахец, цудуха наха чlоагlа дlаийъю уж продукташ. Наурски маслозавода (директор нов. Ламидзе) дика налхеи нохчеи арахец.

Грозненски горпищекомбината (директор нов. Болтенков) коллективо доккха толамаш даьхад. Цар арахеца товараш, масала, колбасаш, мармелад, квас, хьовла наха чlоагlа дукхадезаш дlаэц.

Чlоагlа чам болаш а, хоза хьадж йолаш а да Червленски чхьагlара завода арахеца розовой, дессертни чхьагlар, Грозненски винзавода столовии натуральнии чхьагlар. Вай республикерчарна довзарал совгlа дуккха кхабараштa а довз из чхьагlар.

Дика продукци арахец респотребсоюза производственни комбината, Грозненски консервни комбината, Грозненски холодильника рыбокоптилни комбината, пивзавода, дуккхача кхыйолча предприятеша а.

Цу предприятей дулгалхой парте XXI-ча съезда декхараш коачашдеш арахеца продукци дика хургйолаш хlара денна хьожаш хул.

Цхьабакъда, вай республике дукха предприятеш я во продукци арахецаш.

Цу хьакъехьа а къаьстта белгалъяьнна я мясокомбинат (директор нов. Краснощеков). Дохка йиш йоацаш дуккха дулх дов цига хlара бетта. Йоагlача ассортиментах а дика а колбасаш арахецац. Коа тlар оалхазараш холодильникашка гlора а ца деш дохка дlакхахьар бахьан долаш 933 килограмм телхай. Цу гlулакхаша хьагойт 1959 шера мясокомбинато во кийчо яьлга. Кийча продукци чулелаеча камерашта ремонт яьяц, тховнеи пенаштеи яь штукатурка lойжаш латт. Хила езача тайпара шелали йlовхали яц. Камераш ца хилар бахьан долаш колбасни изделеш йокъае йиш хилац. Помещенеш зlамига хилар бахьан долаш дукха продукци йов мясокомбинате. Цу тайпарча гlулакхо хьохьокх помещенеш зlамига йолга а керда мясокомбинат хьае езилга а.

Цхьайолча заводаша арахеца налха дика бац. Холодильнике хьакхухьа дукха налха во хьадж йолаш а чам боацаш а хул. Иштта во ю упаковка а. Сунженскии Малгобекскии маслозаводаша арахеца даьтта бlеха хул. Иштта бlеха хул технологически оборудовани а. Продукци чуйолаш йола тара ий тоханза йолча моттиге латт.

Головной комбината директора нов. Вольске арахеца продукци дика хургъолаш терко е еза. Ерригача молкомбинато ворхl бетта йола план 82 процент кхоачашъе езача 66,9 процент мара кхоачашъяьяц.

Чlоагlа во латт вай республике воха ца веш дола малар арехецара гlулакх а. Арахийца из малар чам, хьадж, бос во болаш хул. Из воха ца веш дола малар иштта хул 12 тайп-тайпарча организацеша арахецарах а, лабораторни контроль йоацаш хиларах а, йоаггlаш йола оборудовани, техника, производственни площадь ца хиларах а. Республике бахача наха тоъал из малар арахецаргдолаш механизированни завод хьалъе езилга хьахьокх цу гlулакхо Грозне.

Дукха продовольственни товараш дов торгови сета города тикашка, болхой поселкашка, юрташка, холодильникаш ца хилара бахьан долаш. Шурий продукци, дулх, чкъаьрий продукци, тайп-тайпара полуфабрикаташ холодильни установкаш ца хиларах аьхки сихха талх тикашка. Цудухьа, мах беча организацеша оптови базашкара уж продукташ йохка дlакхахьац. Из бахьан долаш Грозненски холодильника тайп-тайпара дукха товараш lайнад, хlаьта тикашка уж товараш кlезига да.

Цу гlулакха бехке ба мах беча организацей кулгалхой. Вlалла холодильникаш йоацача хана а кхачан товараш дохкача тикашка ша лелабора. Хlана бац из хlанз тикашка?

Мах беча организацей кулгалхой товараш ца дойтара гlулакха оарцагlа бала декхарийла ба.

Дуккхача промышленнии, торговлеи, общественни питанеи предприятешка тайп-тайпара тареи упаковочни материали лелае езача тайпара лелаяц. Дукхагlа йолча хана тара ара латт, цудухьа бос а бов талха а талх из. Из бахьан долаш цу предприятей кулгалхоша йоккхий штрафаш тел.

Во а бlеха а стандартах йоацаш тара хилар бахьан долаш каст-каста товараш ца дохкийташ моттигаш нийслу. Уж дерригa гlулакхаш а довз кулгалхошта, цхьабакъда цу гlулакха де доагlар дац.

Бе беззача тайпара болх бе беза промышленноста а торговлен а товароведчески аппарато. Уж декхарийла ба бахача наьха хьашташ кхоачашде, продукце ассортимента а цун дикалга а хьажа.

Б. ФИТКУЛИН,
товарий дикала торговлеи РСФСР госинспекце Нохч-Гlалгlай Управлене начальник.

„Артиста никъ" экрана тlа хургба

Укх шера май-июнь бетташка республикански газеташ тlа кепа техаяр гlалгlай писатела Базоркина Идриса язъяь «Артиста никъ» яха киноповесть. Цу повеста тlа писатела хьахьекхар Нохч-Гlалгlай АССР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда никъ ба.

Произведени газета тlа кепа теха яьлча дешарашкара дукха письмош даьхкар газетий редакцешка. Дешараша цу письмош тlа яхачун керте массехк дош оттаде йиш я: «Из кинофильм эш». Иштта корта а болаш яр «Грозненский рабочий» газета тlа июнь бетта кепа теха письмой обзор. Цо хьахьокх из произведени йийшараша мел къоабалъяь тlаийцай.

Киноповесть «Артиста никъ» дукха ха йоаццаш дlаейзай «Азербайджанфильм» яхача киностуде. Авторацa Базоркин Идрисаца договор деча хана киностуде сценарни отдела болхлоша шоаш яьча заключене тlа язду: «Гlалгlай писатела И. Базоркина дика хьахьокх йоккха талант йолча нохчий зlамигача сага вахара никъ, цу тlа дувц зlамигача сагах Ишхоев Махьмудах, шийна духьал латта халонаш каг а еш, цlи хеза артист хиларах. Повесть боккхача маьхе я цун автора халкъий вошало кагийча къамашта вахара сийрдача новкъа довла новкъостал деш хилар хьахьокхар бахьан долаш». Иштта дика могаяй «Азербайджанфильмо» Эсамбаев Махьмудах йола киноповесть.

Укх деношка авторацa договор а даьд, киноповестах сценарий еш цунца цхьана болх бе режиссера тlа а диллад киностуде.

Киноповеста керттерча героя Ишхоев Махьмуда роль а экрана тlа цо хьахьокхаргдола ткъаь иттанел совгlа дола халхараш деш а Эсамбаев Махьмуд хургва.

Доккха совгlат хургда Нохч-Гlалгlай халкъа цу кинофильмах, доккха гlулакх да вай халкъа «Азербайджанфильмо» дер.

А. ГАНТЕМИРОВ.

„ДоттагIал" яхача альманаха № 3

Нохч-Гlалгlай книжни издательстве кепа а теха араяьннай вай республика советски йоазонхой союзо арадоахача «ДоттагIал» яхача альманаха кхоалагlа номер.

Альманах дlадолалу «Семилетка хьалхарча бlаьсти» яхача рубрика кlал писатела Хашагульгов Махьмада язъяьча очеркаца. «Бригадир», «Саг хозвер къахьегам ба» яхача цу шин очерка тlа бувцараш ба семилетка ханал хьалха кхоачашъе оарцагlабаьнна къахьегамхой.

Иштта кепа техад альманаха тlа писатела Муталиев Хьажбикара язъяьча «Хьалхара денош» яхача повестах дlахододар а, писатела Зязиков Бахьауддина «Ираз» яха дувцар а, дика яздаь, сакъердаме дешалуш дола Боков Ахьмада «Райхьант» яха дувцар а, писатела Ведзижев Ахьмада «Сецца» яха дувцар а, Чахкиев Саlида «ДоттагIен мах» яха дувцар а.

Альманаха поэзе дакъа тlа кепа техай поэтий Осмиев Хьамзата, Озиев Салмана, Хамхоев Ахьмада произведенеш а, хlаьта иштта къонача поэтий Эгехочун, Чахкиев Ювсапа, Плиев Махьмада, Плиев Махьмад-Саlида, Плиев Амира, Осмиев Яхьяй, Льянов Махьмада творчество а.

"Лезгинка" яха ансамбль

Каст-каста Гудермесе ух вежарий республикашкара драматически театрийи, филармонийи, ансамблеи артисташ.

Дукха ха йоаццаш Гудермесе доккха концерт делар Дагестански АССР халкъа халхарий ансамбла.

Чlоагlа сакъердаш хьийжар концерте хиннараш говзача халхархоша даьча Къилбаседа Кавказа халхарашка.

Къаьстта дукха дезаделар царна «Дагестана аренашка», «Партизана халхар», «Са хозаяр», «Йоlеи зlамигача сагеи къамаьл» яха а иштта кхыдола а халхараш.

Концерт даьнначул тlехьагlа артисташа дlахо йодача ханара шоай балха план ювцаш къамаьл дир.

С. КЕРИМСУЛТАНОВ.

БЕРАШТА СОВГIАТ

«Чечингстрой» треста № 4 йолча управлене Шалински участкера Мамаев Дауда кулгалду бригада сихъенна детсада цlенош дотташ я.

Каменщикий бригадир вола Мусханов Шаид ше болх бе волавелча денз балха нормаш 145—150 процент кхоачашъеш хьавоагlа.

Иштта хьинаре балхаш деш ба укх бригадера Магомадова, Межидова, Мадаева иштта кхыбараш а. Бригадо декхар тlаийцад 7 ноябре бераштa из совгlат дlадала.

М. ХАСУЛТАНОВ.

Радиопередачай программа

10-ча сентябре: 7-20—«Гипертонически яхача лазарах тоабалара физкультура» йола беседа (эрсий меттала); 8-20 — Советски Союзера а доазол дехьара а хоамаш (нохчий меттала); 8-35 — «Сердало» газета обзор; 9-00 «Музыках лаьца дувца вай» — передача (хьалхара передача); 17-00—«Радио чу гlолла культура университет» — передача (эрсий меттала); 17-20 — «Красный молот» завода кагирхой къахьегама вахте» — передача (гlалгlай меттала); 17-35 — РадиоладувгIархой программах концерт; 18-00 — Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала); 18-20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18-40 — Нефтянойи химически промышленноста болхлошта передача (нохчий меттала); 19-30—Керда хоамаш (нохчийн гlалгlайн метташка).

11-ча сентябре: 7-20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8-20 — «Ленинан некъ газета обзор; 8-35 — Советски Союзера а доазол дехьара а хоамаш (гlалгlай меттала); 9-00— СССР-а халкъий ашараш; 17-00 — «Кердачун зlиргаш» — очерк (эрсий меттала); 17-20 — Юртбоахама болхлошта передача (гlалгlай меттала); 17-35 — «Са хьамсара Дай мохк» — концерт; 18-00—Пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 18-20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18-40 — «Коммунистически къахьегама бригадашка» йола беседа (нохчий меттала); 19-30 — Керда хоамаш (нохчийн гlалгlайн метташка).

12-ча сентябре: 7-20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8-20 — Пионераштеи школьникаштеи передача (нохчий меттала); 8-35 — «Культура лакхъяккхара даь гlулакхаш»—передача (гlалгlай меттала); 8-50 — Хоамаши передачай программеи; 9-00 — Концерт; 17-00 — «lилмеи техникеи» йола беседа (эрсий меттала); 17-20—Литературни передача (гlалгlай меттала); 17-35 — Дукха дезача иллейи халхареи ашарий концерт; 18-00—Керда хоамаш (эрсий меттала); 18-15 — «Черноречье lам оттабе гlишлош хьалъеча» — корреспонденци (эрсий меттала); 18-40 — Литературни передача (нохчий меттала); 19-30 — Керда хоамаш (нохчийн гlалгlайн метташка).

Пентагони США цун низи

Н. С. Хрущеви Д. Эйзенхауэри вlашагlкхетаргхиларах бола хоам шийла тlом эттача дуккхача шерашка мел хинначарел дикагlа бола хоам а лаьрхlа тlаийцаб. Дерригача мехкашкара миллионаш, миллионаш бола нах Советски Союзеи США-еи правительствай керте латтараш вlашагlкхетаро дунен халкъашта юкъера гlулакхаш тоадергхиларахи берригa юкъара машар чlоагlбара новкъостал дергхиларахи тешаш ба. Цхьабакъда дунен халкъашта юкъерча гlулакхий кхохкам овлан тlара мел бе этта бокъонца йола торо чlоаггlа новкъа я шийлача тlема политика лоаттаеши сихдаь дуккха герз деши боккха пайда ийбеча малхбузерча гlозараштa. Эггара хьалха цу гlозарех ба США тlема промышленни концерний викалаши американски тlема низашта керте латтараши. Хьаькъала духьал а бувлаш, сихдаь герз хьадеш дунен халкъашта юкъерча гlулакхий кхохкам мелбалар дохаде гlерт уж. Машара зулам деш цар бу болх чотах боацар лархlа йиш яц, хlана аьлча тlом хинначул тlехьагlарча шерашка тlема промышленни концерний викалашеи американски тlема гlулакхерча нахеи чlоагlа низ лоаттабу США.

...Потомак яхача хи аьттехьарча берда йисте, Виргиния яхача штате 5 са бола lалаьмате йоаккха здани — Пентагон я. Американски тlема гlулакхерча наьха штаб — квартира я из. Цу дунен тlа эггара а йоаккхагlа йолча административни здане чухошац США тlема ведомства ерригa аппарат. Новкъостал деш йолча тlема дуккхача учреждениеша дlалаьца я Вашингтоне массехк здани. Хlаьта цхьа ха яр паччахьалкхен департамент, тlема а форда тlема а министерстваш Пенсильвания-авенюи 17 улицеи саьнгарча Кlайча цlен юкхерча цхьан здане чухошаш. Уж арахьара хувцамаш чlоагlа доккхий да. США укх тlеххьарча итташ шерашка хинна хувцамаши, тlема низаш lалаьмате чlоагlа дегlадахкари, мехка чурча а арахьарча а политике цар лоаттабу низи хьахьокхаш да уж. Тlема гlулакхий лоархlам иштта чlоагlа американски вахара массадолча доакъошка лаккбалар эггара хьалха американски доаккхача капитала магната долча хьашташа даь да. lалаьмате доккхий пайдаш шоашта даь йола шийлача тlема политика лелаери сихдаь герз хьадери магнаташ я. «Корпорацей кулгалхой тlема гlулакхаши царех царна боала пайдеи цхьана лел,»— яхаш белгалдоаккх вовзаш волча американски социолога Райт Миллса. «Пентагонера уха тlема заказаш берригача мехка экономика lаткъаш да. Из яле а вож яле а корпораци хьалъайеш е хlалак еш да уж»,— яхаш белгалдоах американски публицисташа Дрю Пирсонеи Джэк Андерсонеи. Ший бахьан доацаш дац Н. С. Хрущеви Д. Эйзенхауэри вlашагlкхетаргхиларах болча хоамо, дунен халкъашта юкъерча гlулакхий кхохкам меллургхиларах болча хоамо Нью-Йоркерча фондовой биржера бараш корзагlбахар а тlема кийчо еча доккхий пайдаш деш йолча авиационни, ракеташ еча, электронни, кхыйолча кампаней акцей мах чlоагlа божар а: Пентагона тlема заказаш кlезигде тарлургхиларо корзагlа баьхаб тlема кампаней даьй.

США тlема низ къаьстта лакхбелар дlабаха тlом хинначул тlехьагlа. Из гlулакх дlадихьар монополей политика тешшаме дlахьош йолча профессиональни болча тlема гlулакхерча наьха паччахьалкхен аппаратера низ лакх а луш. «Дунен кхоалагlча тlема бахьанаш» яхача книжка тlа Р. Миллса язду хlанз lаьдал бе доалларашта юкъе чlоаггlа моттиг (США—А. М.) лаьцай тlема доаккхача гlулакхе латтараша... Хlанз массанахьа а ба милитаристки уйла дlахьош а из хьаллоацаш а бола инаралаши адмиралаши... Тlема гlулакхера нах юкъебахаб политически дипломатически гlозарашта; экономически корпорацей кертерча моттигашка а кхаьчаб уж; lилматехнически тохкамашта керте айттаб; лакхехьарча дешара заведенешка боккха низ ба цар; lалаьмате йоаккха рекламнии пропагандистски аппарат я царга». «США арахьарча политика юкъе тlема гlулакхерча наьха бола лоархlам» яхача книжка тlа американски социологаша Б. Сейпинеи Р. Снайцереи белгалдоаккх из. Цар язду: «Дунен шоллагlа тlом хинначул тlехьагlа Вlашагlкхийттача Штаташка хиннача эггара а дукхагlа тамаш ейтачеи лоархlам болчеи гlулакхех цаl хилар мехкарча вахар чухь американски тlема ведомства болх а низ а лоархlам боллаш шербалар». Хlаьта США Лакхерча Суда члена Уильям Дугласа «Лук» яхача журнала тlа белгалдоаккх: «Вай хьаькъала а гlулакхашта а тlема гlулакхерча наха беш бола низ вай ханарча историе чухь эггара зуламех дола хlама да» яхаш.

«Американски дипломати» яхачун пропагандисташа бакъду, США-е тlема ведомствана «граждански контроль» лоаттаеш хилар. Хlаьта бакъдараша харц ду из. США тlема оплитика увттаеш йола цаl мара йоаца паччахьалкхен орган штабай начальникий Вlашагlкхийтта группа я. Тlема низий, тlема техника, тlема еча расходий боарамех цу группо дlадехараш хайра хlама ца хувцаш Кlайча цlенои США конгрессои могаду. США паччахьалкхен аппарате lалаьмате йоккха ведомство хинна дlаэттай США оборона министерство. Америка ерригача територеи хlама ца эшшаш дерригача капиталистически дунен тlеи дlабоаржабу цо ший болх. Федеральни правительства паччахьалкхен аппаратерча гlулакхерча нахах цхьа миллион совгlа нах Пентагонага кхоач; цун бюджето хlара шера 40 миллиард доллар совгlа ахча лоац. Оборона Министерства рузкъа 160 миллиард доллар да. Алхха США территоре Пентагонага да 38 миллион акр (о,4 гектар) совгlа лаьтта, хlаьта кхыча мехкашка кхы а 2,6 миллион акр лаьтта да цунга.

Иштта шоай низ лакхбаьча тlема гlулакхерча наха шоай караерзаьй паччахьалкхен аппарат. 1958 шера июнь беттехьа а сенатора Уильям Лэнгера кхера а кхераш, йоахар «США паччахьалкхен аппарате армера тlема лакхехьарча lаьдало бахийтача нахах»... 1957 шерехьа а США тlема йоацача учрежденешка болх беш бар 200 гаргга инарали адмирали, 1300 совгlа полковник, лохехьара чинаш дола 6 эзар гаргга эпсар.

США тlема гlозарий къаьстта йолча «йоакхон» гlулакх а хинна дlаэттай США арахьара политика оттаюи из чакхйоаккхеи органаш, эггара хьалха паччахьалкхен департамент а йолаш. Тlа-тlа а дукхагlа цу учрежденешка кертера моттигаш дlадувца болабеннаб тlема гlулакхера нах. 1957 шера американски lилмахочо Маккейме язде лард а йолаш, яздир: «США арахьара политика хьаераш а из чакхйоаккхараш а эггара хьалха тlема нах ба», яхаш. Цу дерриганеша а США арахьареи тlемеи политикаш вlашагlтохача йиг ар. Арахьарча политика хьакъехьара тlема а тlема йоаца а факторaш, арахьарча политика тlема а тlема доаца а гlулакхаш, тlема а тlема доаца а дагалаттараши царех тlехьа хьахуларши къоастаде lалаьмате хала да»,— яхаш белгалдоах американски социалогаша Ричард Снайдереи Эдгар Фернисеи. Шоай дей—американски монополей приказаш кхоачаш а деш, инаралашеи адмиралашеи дунен халкъашта юкъера хьал кхохкаду, шийла тlом мамогга чlоагlагlа хургболаш шоай хур ду цар къмаьлаш деш а кхыдола гlулакхаш а деш, США-на кхерам тlалатт яхаш йола уйла увттаю цар, сихдаь герз хьаде деза миллиардаш расходаш дlа а йохийташ яхача политика тlа дига гlерт уж американски халкъ. Шийла тlом хьебеш американски тlема гlулакхерча наха беш бола болх совгlат доацаш битац. Монополисташа ка маьрша лу тешшаме шоашта гlулакх деш болча наха эшар. Американски концернаша чlоагlа гlадъяхе, хьаийбу хьалхле лелаеча балхаш тlа Пентагонаца шоашта пайдане дола гlулакхаш вlаштlехьа доаха дуккха бола отставной инаралаши адмиралаши. 1958 шу доладуш тlема заказех 50 процент совггlа дола заказаш кхоачашдеча американски керттерча 100 фирме хьалхле лелаю моттигаш дlалаьца ба шоай хана цу компанешта дикка доккхий гlулакхаш даь инаралаши адмиралаши. Масала, инарал Л. Кэмпбелла армера ше хьаваьнначул тlехьагlа «Кэртис-Райт» яхача авиационни двигателаш деча компане директор а «Интернейшнл харвестер» яхача компане вице-президент а ва. Ше арме волаш артиллери материально-технически lалашъяра Управлене начальник волча хана инарала Кэмпбелла «Интернейшнл хорвейстера» 750 эзар доллар пайда боалаш гlулакх дир. ВВС инарал-майор Эдгард Пауэр хlанз «Кэртис-Райт» компане авиационни отдела начальник ва. «Американ машин энд фаундри» яхача компане балха хьаийцав инарал У. Б. Смит. ВВС инарал-лейтенант Крейг, инарал Максуэлл. Штабий начальникий Вlашагlкхийттача группа хьалха хинна председатель инарал Брэдли «Булова Уотч» яхача компане советник ва. Уж тайпа масалаш дуккха а доаладе йиш я.

США тlема гlулакха низ дегlабоагlаш хиларо цlенхаштта сатем боабу американски халкъа дуккхача наьха. Вай обществаи, вай халкъан, берригача машара гlулакхаи цу милитаризаце тlатосса кхерам боккха ба,—яхаш язду американски «Прогрессив» яхача журнало... — Инаралийи адмиралийи къиза гlулакх соцаде а дlадаккха а деза, из ца дойя цlаькха а цlаькха а тlема юхьига тlаотторгда вай, хlана аьлча lаьдал тlема гlулакхерча наьха бе дахар массаз а кхыча мехкашта провокаци кхерами тlатассар лийрхlад».

Советско-американски гlулакхаши дунен халкъашта юкъера хьали тоадалара дог доахийтача хана, арахьарча политика гlулакхаш шоаш мадарра къоастаданза дагдоацаш хилара дош США-на доал деча гlозарашта хьлхашка эттача хана американски журнало бу хьаькъал дола хьехам хlанз lалаьмате ший ханнахьа ба.

А. МЕЛИКЯН.

Редактора заместитель **Дж. ХАМАТХАНОВ.**

Тахан кинотеатрашка

«Челюскинций» цlерахча кинотеатре

Йоккха зал **«ЙиIиго ший да лех»**
долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

зlамига зал № 1 **«ЙиIиго ший да лех»**
долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

зlамига зал № 2 **«ЙиIиго ший да лех»**
долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9

зlамига зал № 3 **«ЙиIиго ший да лех»**
долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15

«Родина» яхача кинотеатре

lан зал **«Сампо»**
долалу: 9, 11.05, 1, 10, 3.15, 5.29, 7.25, 9.30

ахкан зал **«Хlанзара хана повесть»**
долалу: 7, 9

Г. Грозне, Августовки улицагlа, 22. кв. 56 йолча вахача гр-на **Климентий Константинович Котова** г. Рязане Ломоносова улицагlа, 19/6 яха гр-ка **Людмила Васильевна Котова** йитарах дола дош суде деннад.

Дош дувцаргда г. Рязана Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-25-72; корректорске — 2-30-91; партийни вахареи экономикаи отделий — 2-25-72;

СФ01827. 1918 шерарча 11-ча августа цlерагlа йола типографи. Нохч-Гlалгlай АССР, г: Грозный, Революце проспект: 30/3: Заказ № 5510.